ሓዳስ ኤርትራ

መበል 24 ዓመት ቁ. 15 | 15 መስከረም 2014 | ገጻት 12 ዋጋ 1.00 ናቕፋ

ሰኑይ

ገጽ 3
ሕርይቲ - ኣብ ሰዉር ሰናይ

ገጽ 4
ስቤት ብኸመይ ከመገዶ እኽእል?

ገጽ 5
እቲ ዘተንፍሶ ኣየር

ገጽ 9
ወዲ ተሰፋይ

ገጽ 11
“ደርቢ ማድሪድ” . . .
ታሪኽ ኣትሌቲኮ ይደግም፥ ዓቢኢ ገዝ ሪያል ይብዓህ

ሃገራዊ ንድፊ ስትራተጂ ስራሓት ቁርበትን ውጽኢቱን ጸዲቑ

ስ/የማነ ኣብርሃ

ሚኒስትሪ ንግድን ኢንዱስትርን፡ ምስ ውድብ ሓባራዊ ዕዳጋ ሃገራት ምብራቓውን ደቡባውን ኣፍሪቃ ማለት ‘ኮሜሳ’ን ማሕበር ኢንዱስትሪ ቁርበትን ውጽኢቱን ኤርትራን ብምትሕብባር፡ ሃገራዊ ንድፊ ስትራተጂ ስራሓት ቁርበትን ውጽኢቱን ኣጽዲቑ።

ብ13 መስከረም ኣብ ኣስመራ - ሆቴል ኣስመራ ፓላስ ኣብ ዝተኻየደ ናይ ምጽዳቕ ስነ-ስርዓት፡ ሚኒስተር ሕርሻ ኣቶ ኣረፋይነ ኣብ ዘስመዖ ቃል፡ ዕላማ ቀጠባዊ ፖሊሲ መንግስቲ ኤርትራ፡ ዘላቒ ቁጠባዊ ዕብየትን ዝተመሓየሸ መነባብሮ ህዝቢን ምርግጋጽ ከምዝኾነ ብምብራህ፡ ስራሕ ቁርበትን ውጽኢቱን ናይ ሰደድ ዓቕሚ ብምዕባይ ኣብ ቊጠባ ሃገር ኣስተዋጽኦ ዘለዎ ብምዃኑ፡ ብውርጹጽ ምሕደራን ብቑዕ ኣፍልጦን ክሰነ ከምዝግባእ ጠቒሱ፡ እቲ ተነዲፉ ዘሎ ስትራተጂ ምስ ግዜ እናተመሓየሸን እናማዕበለን ክኸይድ ዘለዎ ጽኑዕ እምነት ገሊጹ።

ኣብ ሚኒስትሪ ንግድን ኢንዱስትርን ዋና ዳይረክተር ክፍሊ ኢንዱስትርያዊ ምዕባለ ኣቶ ታደሰ ወልደዮውሃንስ ብግደኡ፡ እቲ ንድፊ ብውዕውዕ ዘተን ክትዕን ተሳተፍቲ ሃብቲሙ ከምዝጸደቐ ብምሕባር፡ ዞባዊ ውድብ ኮሜሳ ንዝገበረሎም ምትሕብባር መጒሱ።

ኣብ ውድብ ሓባራዊ ዕዳጋ ሃገራት ምብራቓውን ደቡባውን ኣፍሪቃ ፈጻሚ ዳይረክተር ኢንስቲትዩት ቁርበትን ውጽኢቱን ዶክተር ምዊንዚጃ ምዊንኮነ ብወገኑ፡ ኣባል ሃገራት ተወዳዳሪ ዝኾነ ፍርያት ብምርግጋጽ ውሽጣዊ ጠለብ ቁርበትን ውጽኢቱን ብምዕጋብ፡ ብዞባውን ኣህጉራውን ደረጃ ዝወዳደር ዕዳጋ ንምፍጣር እቲ ውድብ ዓቢ ኣተኩሮ ሂቡ ይሰርሓሉ ምህላዉ ብምምልካት፡ መደባት ዘተን ስልጠናን ቀጻሊ ከምዝኾነ ገሊጹ።

ኣቦ-መንበር ማሕበር ኢንዱስትሪ ቁርበት ኤርትራ ኣቶ ሰመረ ጴጥሮስ ድማ፡ ኢንዱስትርያዊ ጽላት ቁርበትን ውጽኢቱን ንምምዕባል መንግስቲ ኤርትራ ንዝገብረሎም ዘሎ ምትብባዕ ብምምስጋን፡ ዞባዊ ውድብ ኮሜሳ ንድፊ ስትራተጂ ንምድላው ንዝገበረሎም ደገፍን ተሳትፎን ኣመስጊኑ።

እቲ ዝጸደቐ ንድፊ ሃገራዊ ስትራተጂ ስራሓት ቁርበትን ውጽኢቱን፡ ሚኒስትሪ ንግድን ኢንዱስትሪን፡ ውድብ ሓባራዊ ዕዳጋ ሃገራት ምብራቓውን ደቡባውን ኣፍሪቃ ከምኡ’ውን ማሕበር ኢንዱስትሪ ቁርበትን ውጽኢቱን ኤርትራ ብ12 መስከረም ድሕሪ ዘካየድዎ ዓውደ-ዘተ ውዱእ መልክዕ ከምዝሓዘ፡ ካብ ሚኒስትሪ ንግድን ኢንዱስትርን ዝተረኽበ ሓበሬታ የረድእ።

***

ሃማደኤ ብምኽንያት 7ይ ጉባኤኡ ምርኢት ባዛር ከቕርብ’ዩ

ከም ኣካል ናይ’ቲ “ፍትሒ ፍኖትና፡ ማዕርነት ምዕራፍና”

ኣብ ትሕቲ ዝብል ቴማ ካብ 15 ክሳብ 17 መስከረም ዝካየድ 7ይ ጉባኤ ሃማደኤ ንምድማቕ ዝግበር ዘሎ መሰናድኦታት፡ ንኤርትራዊ ጸጋታት፡ ባህልን መነባብሮን ከምኡ’ውን ንምስልን ታሪኽን ኤርትራዊት ጓለንስተይቲ ዘጉልሕ ምርኢት ባዛር ክቐርብ ምዃኑ ተፈሊጡ።

ኣብ ኣሰናዳኢት ሽማግለ 7ይ ጉባኤ ሃማደኤ፡ ኣደ-መንበር ኮሚተ ባዛር ወይዘሮ ተኽኣ ተስፋሚካኤል ንኤሪና ኣብ ዝሃበቶ ሓበሬታ፡ እቲ ምርኢት፡ ዝተፈላለየ ሞያዊ ስልጠናታት ድሕሪ ምቕሳም ብማሕበር ተጠርኒፈን ብዝነጥፋ ዘለዋ ደቂኣንስትዮ ዝተዳለወ ምዃኑን ስርሓት ዕንቊ፡ ካይላ፡ ማእለማ፡ ቅርጻን ቀብኣን ከምዝጠቓልልን ብምጥቃስ፡ውጽኢት ናይ’ቲ ደቂኣንስትዮ ፍልጠትን ሞያን ዓጢቐን ቊጠባዊ ውሕስነት ንኸረጋግጻ ብማሕበር ዝካየድ ዘሎ ዕማማት ምዃኑ ኣብሪሃ።

“ትሕዝቶ ባዛር፡ ውጽኢት ዘወሃብ ዘሎን ዝጸንሐን ሞያዊ ስልጠናታትን ዝካየድ ውዳበን’ዩ” ዝበለት ወይዘሮ ተኽኣ፡ ንተፈጥሮኣዊ ጸጋታት ኤርትራን ቱሪዝማዊ ሰሓብነቱን፡ ከምኡ’ውን ሓይሊ ጥርናፈን ዘለዎ ኣድማዕነትን ከንጸባርቕ ትጽቢት ከምዝግበረሉ ብምሕባር፡ እተን ሞያውያን መበቈላውነቱን ዘመናውነቱን ዝሓለወ ተወዳዳሪ ፍርያት ንምቕራብ ምድላዋተን ከምዘጻፈፋ ኣረዲኣ።

እዚ ከምዚ’ሉ እንከሎ፡ ሃማደኤ ኣብ ውሽጥን ወጻእን ኣብ ዝርከባ ጨናፍሩ ክሳብ ዝተሓተ መሓውር ከካይዶ ኣብ ዝጸንሐ ምርጫታትን ዘተ ኣብ ቅዋም ማሕበርን ብመሰረት ዝተኣከበ ሓሳባትን ርእይቶታትን፡ ክትግበር ብዛዕባ ዝድለ ምምሕያሻትን ለውጥን ዝእምት ንድፊ ኣብ ጉባኤ ክቐርብ ምዃኑ፡ ካብ ሃገራዊ ማሕበር ደቂኣንስትዮ ኤርትራ ዝተረኽበ ሓበሬታ የመልክት።

***

ቃለ መሕትት ምስ ፕረዚደንት ሃማደኤ፡ ብኣጋጣሚ 7ይ ጉባኤ

ፍትሒ ፍናትና፡ ማዕርነት ምዕራፍና

ብዝዕባ'ቲ "ፍትሒ ፍናትና፡ ማዕርነት ምዕራፍና" ኣብ ትሕቲ ዝብል ቴማ ካብ 15-17 መስከረም ሻውዓይ ጉባኤ ከካይድ ኣብ ምሽብሻብ ዝርከብ ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ፡ ብሓፈሻ ድማ ብዛዕባ ኤርትራውያን ደቀንስትዮ፡ ፕረዚደንት'ቲ ማሕበር ወ/ሮ ልኡል ገብረኣብ ምስ ኤራቲቪ ናይ ዘካየደቶ ቃለ መሕትት ጽማቕ ትሕዝቶ ጥዑምዝጊ ተስፋይ ኣዳልዩዎ ኣሎ - እንሆ፡-

ሃማደኤ ሻውዓይ ጉባኤኡ ንኸቃንዕ ኣብ ምድላው'ዩ ዘሎ። ድሕሪ ባይታ ቃልሲ ንማዕርነት ኤርትራውያን ደቂ ኣንስትዮ ካበይ እዩ ዝጅምር?

ቃልሲ ኤርትራውያን ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ሃገርና ምስ ዝነበረ መግዛእታዊ ስርዓት፡ ብፍላይ ድማ ምስ ስርዓት ኢትዮጵያ ተኣሳሲሩ ዝመጸ እዩ። ከም ኣካል ናይ ህዝቢ፡ ኤርትራውያን ደቂ ኣንስትዮ እውን ኣብ ቃልሲ እጃመን ከበርክታ ክደልያ ዝጀመራሉ ግዜ ነበረ እዩ። ኣብ'ቲ ብረታዊ ተጋድሎ ዝፈለማሉ እዋን፡ ደረጃ ንቕሓት ሕብረተሰብና ካብ ኣብታዊ ኣተሓሳስባ ዘይወጸ ብምንባሩ፡ ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ብረታዊ ተጋድሎ ንኽሳተፋ ዕድል ኣይተኸፍተለንን ነይሩ። ይኹን እምበር፡ ካብ ፈለማ ኣትሒዘን ኑቲ ሓርነታዊ ተጋድሎ ክድግፋ ጸኒሐን እየን። በቲ ናዓቱ ዝኸውን ተራእን መግቢ ኣብ ምቅራብ፡ ሃገራዊ ወኪ ዘለዓዕል ደርፍታት ኣብ ምድራፍ ከም'ኡ'ውን ኩነታት ጸላኢ እናተኸታተላ ንሓርነታውያን ተቓለስቲ ሓበሬታ ኣብ ምስናቕ እጃመን ኣበርኪተን እየን። ስለ ዝኾነ፡ ቃልሲ ደቂ ኣንስትዮ ኣካል ቃልሲ ኣንጻር መግዛእቲ እዩ።

ድሕሪ'ዚ ምስ ምውላድ ህዝባዊ ግንባር፡ ኣብ ሓርነታዊ ቃልሲ ሓደ ለውጢ ተራእዩ። ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ክዕወት እንተ ድኣ ኾይኑ፡ ካብ ዝተፈላለዩ ፍልልያት ሓራ ኩይኑ ንኽልቲኡ ጾታታት ክሳተፍ ከም ዝግባእ ስለ ዝተኣምነሉ፡ ብዙይ ሱታፌ ደቂ ኣንስትዮ ናጽነት ክርከብ ኣይክእልን ዝብል መርሓ ብምልዓል ህዝባዊ ግንባር መድረኽ ቃልሲ ከፊቱ። ብኡ መጠን ድማ ቁጽርን ሱታፌን ደቂ ኣንስትዮ ክልዕል ክኢሉ።

ቃልሲ ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ዝተፈላለየ መዳያት ብኸመይ ቀጺሉ?

ኣብ ህዝባዊ ግንባር ሱታፌ ደቂ ኣንስትዮ 30 ካብ ሚእቲ እዩ ነይሩ። ኣብ መስርሕ ኣተሓሳስባ ህዝብና ድማ ዓቢ ለውጢ ኣምጺኡ። ደቂ ኣንስትዮ ኣብ'ቲ ንብረ ናይ ናብዩት ተራእን ጥራይ ከይተሓጽራ፡ ኣብ'ቲ ንደቂ ተባዕትዮ ጥራይ ዝተሓዘአ ሞያታት፡ ክሳብ ኣብ ተዋጋኢ ሰራዊ ኩይነን እጃመን ከበርክታ ብምኽኣለን ኑቲ ኣብታዊ ኣተሓሳስባ ሓንሳብን ንሓዋሩን ንምስባር ኣብ ዝካየድ ጻዕራ ባይታ ኣጣጢሐን እየን።

ናጽነት ንዝኣ ርእሳ ኤርትራውያን ደቂ ኣንስትዮን ደቂ ተባዕትዮን ብሓባር ዝተቓለስሉን ደሞም ዘፍሰስሉን ስለ ዝኾነት ኣብ ኣተሓሳስባ ሕብረተሰብ ዓቢ ክመጽእ ክኢሉ። ብዝዩነቲ ብኣካል ኣብ ብረታዊ ቃልሲ ዝሰተፈአ እውን ከም ሓፋሽ ውድባት ኩይነን ተቓሊሰን። ብሉጻት ደቀን ናብ ገድሊ ንኽጸንበሩ ኣተባቢዐን። ኣብ ወጻኢ እውን ከም ኣምባሳደራት ኩይነን ወጻዒ ኤርትራውያን ኣላልየንን ንዋታዊ ሓገዝ ኣበርኪተንን። ናጽነት ድማ ካብ ሂወት ክሳብ ሰንከልናን ክቡር ዋጋ ሂበን ዝረኸባኦ ስለ ዝኾኑ፡ ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ቃልሲ ዘረጋገጸ ክስተት እዩ።

ድሕሪ ናጽነት ሃማደኤ እንታይ ዕላማ ሒዙ እዩ ክሰርሕ ጸኒሑ?

ኣብ ውሽጥን ደገን ከም ሓፋሽ ውድባት ኾይና ክንሰርሕ ከለና፡ ህዝባዊ ግንባር ነዊሕ ራኢ ስለ ዝነበሮ፡ መሰረት ናይ'ቲ ለውጢ ብቐንዱ ኣብ ደቀ ኣንስትዮ፡ ሽቃሎ፡ ሓረስቶትን ተማሃሮን ምኳኑ ብምእማኑ ተወዲቡም ኑቲ ናይ ነዊሕ ዕላማ ክሰርሑ ኣለዎም ካብ ዝብል መትከል ዘድሊ ባይታ ስለ ዘጣጥሐ፡ ሃገራዊ ማሕበር ደቂ ኣንስትዮ ኤርትራ ኣብ እዋን ሓርነታዊ ተጋድሎ ኣብ 1979 እዩ ተመስሪቱ። ናጽነት ክመጽእ ከሎ ድማ ኩለንተናዊ ተመኩሮ ሒዙ እዩ ጸኒሑ። ኣብ ቃልሲ ኣብ ዝነበርናሉ እዋን፡ ፈተውቲ ይኹኑ መሓዙት ኤርትራ 'ሕጂ ብዙሪት ትጋደላ ኣለኽን። ናጽነት ምስ ተረኸበ ግን ከም ተመኩሮ ኣልጀርያውያንን ካልኦትን ናብ ውሻጠ ኣይትምለሳንዶ? እናበሉ ይሓቱ ነይሮም እዮም። 'ሓንሳብን ንሓዋርን ኑቲ ገጃፍ መንደቕ ዝሰበረት ጓለንተይቲ ንድሕሪት ኣይትብልን' እያ ዝብል እዩ ነይሩ እቲ መልሲ። ኣብ 1992 ድማ ተመኩሮታቱ ብምግምጋም መጺኢ መደባቱ ምእንቲ ክኸልስ ጉባኤ ኣካይዱ። መደባት ሓንጺጹ ተበጊሱ። ሰልጥንትን ብልጽግትን ኤርትራ ክውንቲ ኣብ ምምዕባልን ማዕርነት ኣብ ምርግጋጽን ምእንቲ ክንሰርሕ ድማ እቲ ማሕበር ብቑጠባ ዓብዩ ቃልሱ ክቕጽል ወሲኑ።

እዚ ዕማማት ኣብ ግብሪ ንምውዓል ኣብ ምንታይ ኣተኩሩን ብኸመይን እዩ ዝጥፍ?

መጠነሉ ኣተሓሳስባ እዩ። ኑቲ ካብ ህዝባዊ ግንባር ዝተወርሰ መትከላት ኣሒዴሉ እዩ ዝቕጽል ዘሎ። ማሕበራዊ ፍትሒ ምንጋስን ማዕርነት ምርግጋጽን ከም እምነ ኩርናዕ ብምውሳድ፡ ክዉን ንምግባሩ ብቕዓምነት ውዳብ መሰረታዊ ስለ ዝኾነ፡ ኣብ ሓፋሽ ደቂ ኣንስትዮ፡ ኣብ ወህቢ ማሕበረ-ቁጠባዊ ኩነት ሃገርና ተመርኩስና ምዕቡል ሕብረተሰብ ክንሃንጽ ንደሊ። ብማሕበራዊ ቀጸላታት፡ ብጆኦግራፊያዊ ህላው፡ ብሞያን ብናይ ረብሓን ጉጅለታት ጥርናፈ ወይ ውዳብ ይግበር። ብኸም'ዚ መንገዲ ኣብ ውሽጢ ሃገርን ኣብ ወጻእን ውዳብኡ ከስፍሕ ጸኒሑ።

ኣብ ውዳብ ብምምርኳስ ኩሉ መዳያዊ ንቕሓት ንኽህልወና ይንቀሳቐሳ ይምህርና። ኩሎም ንጥፈታት ሃማደኤ ኑቲ ብዘበምታ ዝመጽእ ናይ ኣተሓሳስባ ለውጢ ዘረጋግጹ እዮም።

እቲ ማሕበር ዛጊት ኣብ ውሽጢ ሃገርን ኣብ ደገን ዘዘበሮ ውዳበታት ብኸመይ ይግምግም?

ሃማደኤ ኣብ ዕማም ምህናጽ ሃገር ልዑል እጃም ኣለዎ። ኣብ ውሽጢ ይኹን ኣብ ደገ ዘለዋ ኤርትራውያን በቲ ንሓፋሽ ከርብሕ ዝኽእል ብኤርራወትት ተጠርኒፈን ሃገር ኣብ ምህናጽ ዘበርክተኦ ዘለዋ እጃም ብቐሊሉ ዝረአ ኣይኮነን።

ቁጠባዊ ዕብየት ክብ ንምባል ንቕሓት ክህሉ ኣለዎ። ስለ ዝኾነ ምስ ሚኒስትሪ ትምህርቲ ይኹን ምስ ካልኦት መሻርኽቲ ብምርድዳእ ኣብ ትምህርቲ ይኹን ኣብ ካልኦት ሞያታት ዓቕሚ ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ምዕባይን ፍልጠት ከም ዝዋጥቃ ኣብ ምግባርን ሃማደኤ ጻዕሪ ይገብር። እዚ ተግባራዊ ንምግባር ድማ ብደረጃ መንግስቲ ዝተፈላለየ ናይ ልምዓት መደባት ክትግበር ጸኒሑ እዩ።

ንኣብነት ኣብ ኩሉ ደረጃታት ትምህርቲ ሱታፌ ደቂ ኣንስትዮ ከመይ ይኸይድ ኣሎ?

ንነዊሕ ዓመታት ብመግዛእቲ ዝተዳህከ ህዝቢ ኢና። እተን ዝነበራ ኣብያተ ትምህርቲ ድማ ኣብ ወሰኑን ከተማታት ዝተሓጽራ እየን ነይረን። እዚ ንምቕያር እምበኣር፡ ብዓብኡ መንግስቲ ከም'ኡ'ውን ሚኒስትሪ ትምህርቲ ኣብ ኩሉ ኩርናዓት ሃገርና ኣብያተ ትምህርቲ ክሰርሕ ጸኒሑን ይሰርሕ ኣሎን። ብዙሓት ተማህሮ ድማ ኣብ መኣዲ ትምህርቲ ይሳተፍ ኣለው። ደቂ ኣንስትዮ ማዕረ ደቂ ተባዕትዮ ደየን ኢልካ እንተ ሓቲትካ ግን ኣይኮናን። እቲ ወህቢ ማሕበረ ቁጠባዊ ኣቃውማናን ናቱ ጽዕንቅ ዝኾነ ባህልናን፡ ደቂ ኣንስትዮ ማዕረ ወዲ ተባዕታይ ኣብ ትምህርቲ ንኽሳተፋ ባይታ ዘጣጥሕ ኩይኑ ኣይጸንሐን። እዚ ንምቕላል ከኣ'ዩ ሚኒስትሪ ትምህርቲ ዝተፈላለየ መደባት ሰሪሑ ክሰርሕ ዝጸንሐ። ሃማደኤ እውን ምስ ሚኒስትሪ ትምህርቲ እናተሓጋገዘ ካብኡ ዝድለ ዕማማት ክሰልጥ ጸኒሑ። ኣብ ገለ ገለ እዋን፡ ኑቶም ንኣዋልድ ደቂም ናብ ቤት ትምህርቲ ክሰዱ ዘይደልዩ ስድራ ቤታት መግቲኢ ምግቢ፡ ኑቶም ብሰንኪ ራሕቂ መንገዲ ንኣዋልዶም ክሰዱ ዘይደልዩ እውን ከም ሆስቴላት ምኽፋት ዝኣመሰለ ፍታሓት ክግበር ተፈቲኑ። እዚ ፍታሕ ከምጽእ ይኽእል እዩ ኢልካ ዝኣመንካሉ ስትራተጂ ኣብ ግብሪ ምስ ወዓለ ክሳብ ክንደይ ኣርቢሑ ኣብ ዝብል ሕቶ፡ ሚኒስትሪ ትምህርቲ ይኹን ሃማደኤ ይፍትሾን ይግምግሞን እዩ።

ብቦግዚኡ ግን ተሳትፎ ደቂ ኣንስትዮ ኣብ ትምህርቲ እናዓበየ እዩ ዝኸይድ ዘሎ። ኣብ መባእታ ዳርጋ 50% ክኸውን ቀሪቡ ኣሎ። ብዞባታት ክንልክዮ ከለና ግን ፍልልያት ኣሎ። ብፍላይ ኣብ ርሑቕ ገጠራት ወላ ኣብ መባእታ እውን ፍልልያት ከም ዘሎ እዩ ዝሕብር እቲ ገምጋም። ኣብ ማእከላይን ካልኣይን ደረጃ 40% በጺሑ ኣሎ ኢና ንብል። ኣብ ላዕለዋይ ደረጃ ድማ ኣብ ገለኡ ልዕሊ 30% ኣብ ገለኡ ድማ 40% በጺሑ ይርከብ። ኩይኑ ግን በዚ ቁጽሪ ጥራይ ከይዓገብና ተወሳኺ ጻዕርታት ክድልየና እዩ።

ምስ ሚኒስትሪ ትምህርቲ እንዘራረበሉ ካልእ ዕድላት እውን ኣሎ። ሓደ ማህደረ ትምህርቲ እዩ። ደቂ ኣንስትዮ ንምሕጋዙ ንኣብነት ሓንቲ ጓል ካብ መንበሪኣ ክሳብ ቤት ትምህርቲ ራሕቂ ኣብ ዘለዎ ከባቢ ትቕመጥ እንተ ኾይና፡ ክንዲ ኣብ ሆስቴል ትኣቱ ምስ ቤተሰብ ወይ ቀረብቲ ምእንቲ ክትመሃር ኑቲ ዘጽልላ ስድራ ቤት ገለ ቁጠባዊ ደገፍ እናተገበረ ምስ ቤተሰብ ከም እትመሃር ይግበር። እዝን ከም'ኡ ዝኣመሰለን ደገፋት እናተገበረ ካልኦት ሜላታት እውን በብእዋኑ እናተፈተሹ እዚ ህሉው ጋግ ንምጽባብ ይሰራሕ እዩ። ብሓፈሻ ግን ሱታፌ ደቂ ኣንስትዮ ወላ'ኳ ደሓን እንተ ሃለወ፡ ኣብ ክበጽሐ ዝግበኦ ደረጃ ኣይበጽሐን ኣሎ። ኣብ ኮሌጃት ልዕሊ 30% ኣብ ገለኡ እውን 40% ክበጽሕ ምኽኣሉ ቀሊል ኣይኮነን። ኣብ ዝተፈላለዩ ደፓርትመንታት ምስ እነውዳድር ግን እቲ ቁጽሪ ሚዛናዊ ኣይኮነን ዘሎ። ኣብ'ቲ ማሕበራዊ ስነ ፍልጠት ዝኣትዋን ኣብ ተፈጥሮኣዊ ስነፍልጠት ዝኣትዋን ዘይመዓራረ እንተ ኩይኑ፡ እቲ ሃጓፍ ኣብ ምንታይ ከም ዘሎ ኣለሊና ንዕኡ ንምምዕርራይ ክንሰርሕ ኣለና።

ይቕጽል

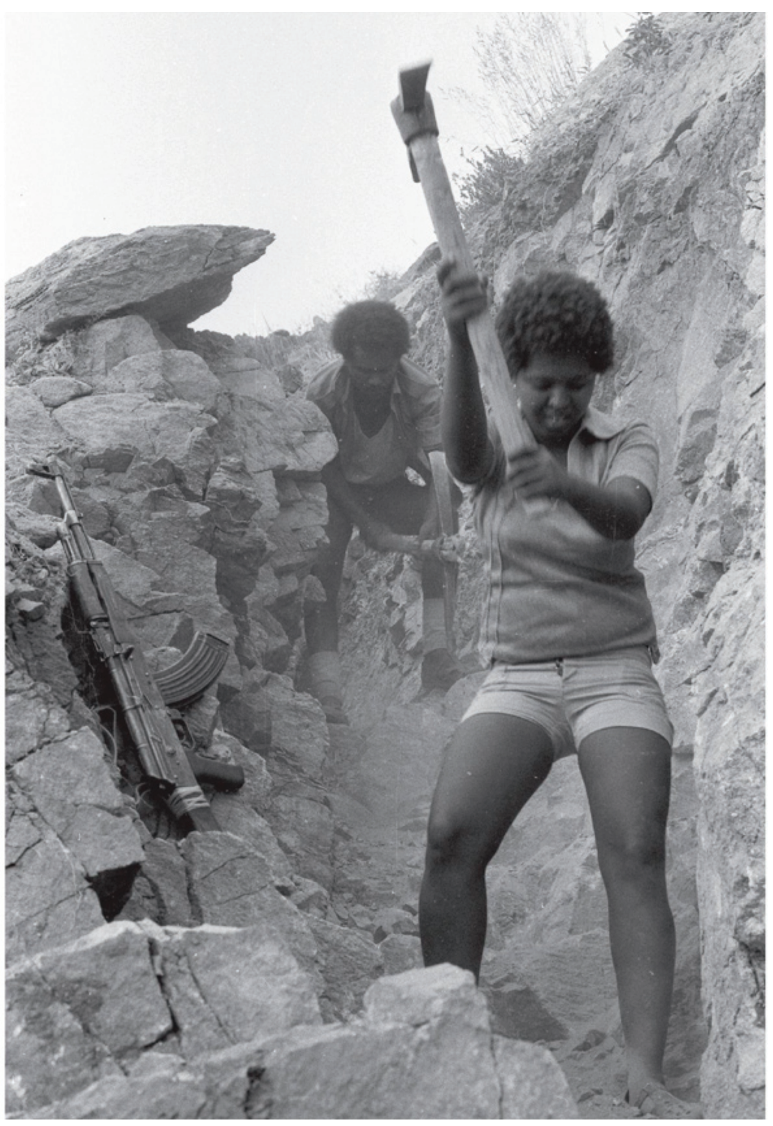

መዓልታዊት ጋዜጣ

ኣሰናዳኢ
ሳምሶን ሃይለ
Samson@zena.gov.er
ቍ.ስ 116266/201820(2220)

ም/ኣሰናዳኢ
ብንያም ፍስሃጽዮን
Biniam@zena.gov.er
ቍ.ስ 201820(2212)
ፋክስ 127749 - ቍ.ሳ.ጶ. 247

ምዝርጋሕ ጋዜጣ
ቍ.ስ. 200454 - 07121322

ምልክታ
ቍ.ስ. 125013 - ቍ.ሳ.ጶ. 1284

ለይ-ኣውት
ኤደን ሃብተኣብ
ነብያት ጺጋይ
ሳምራዊት መለስ
ምስጋና ተዓገስ

ወይ ሱብ ደቀይ!

ጉብሩ ክብረኣብ

23 ክፋል

ሬሳ'ቲ ሽማግለ ካብታ ዳስ ተላዒሉ ምስተወሰደ፡ እቶም መንፈስ ናይቲ ሬሳ ከቢድዎም ሕማቕ ዝሓደሩ ዓሰርተ-ግዳያት ከም ጽቡቕ ቈጺርዎ። ብዛዕባ መጻኢኡ ዝምልከት ከኣ ገለ ዘዘርብ ገበሩ። "ሕጂ ኣቢይ'ዩም ክቐብሩዎ?" በለ፡ ወዲ ዓሰርተ-ሽሞንተ። "መቓብሪ ቦታ ዶ ከይሰእኑ? ዋላ ኣብዚ ጉልጉል ክቐብርዎ ይኽእሉ'ዮም። እንታይዶ ይግድሶም'ዩ እዚኦም!" ክትብል ረጓድ ምስተዛረበት፡ እቶም ካልኦት ብዛዕባ ምቕባር ሬሳ ሽማግለ ዘዘመስሎም ሰናይ ድላይን ርእይቶን ሃቡ። ከምዚ ክበሃል ቃል ዘይተዛረበ፡ እቲ ከም ተርጓሚ-ጆላን ኮይኑ ዘሰርሕ ኤርትራዊ-እድሪስ ነበረ። ንምልልስ ናይቶም ግዳያት ልቡ ሂቡ ክሰምዖ ምስ ጸንሐ፡ "ከምዚ ዝበልኩሞ፡ ሓደ ሱብ ወዲሱቡ ምስ ሞተ ሓመድ ኣዳም ክለብስን ከምኡ ሰባት ናይ ሓዘን ስምዒቶም ክወጽኡን ግቡእ'ዩ። ዝጸንሐን ክህሉ ዘለዎን'ዩ ኸኣ። ጆላንን ብጾቱን ግን ብዛዕባ ከምዚታት ዘይሓስቡ ካብ ዝኾኑ ክንደይ ዓመታት'ዩ ሓሊፉ…"

"ሞ እንታይ፡ ኣይክቕብርዎን'ዮም? እንታይ ደኣ'ዮም ክገብርዎ?" እድሪስ ዘረባኡ ክፍጽም ዓቕሊ ምጥባር ዝሰኣነ ወዲ ዓሰርተ-ሽሞንተ፡ ሓቲትዎ። እቶም ካልኦት እውን ኣፎም ሃህ ኣቢሎም ይሰምዕዎ ነበሩ።

"ኣይክቕብርዎን'ዮም። ዝሞተ ሱብ ቐቢሮም ኣይፈልጡን'ዮም። ሬሳ ሱብ እንተቐቢሮም፡ ገለ ሓለፋ ዝገብሩ ዘለዉ ኮይኑ'ዩ ዝስመዖም…"

"እንታይ ደኣ'ዮም ክገብርዎ?" ዕግቢ ኩላቶም ክኸውን ከምዝኽእል ዝተራእዮ ወዲ ዓሰርተ-ሽሞንተ ተረበሸ።

"ቢቓ፡ ብመኪና ገይሮም ካብ'ዚ ከባቢ ኣርሒቕ ኣቢሎም ክድርብይዎ'ዮም!" ኣብ ቃላት እድሪስ ናይቲ ዘውጽኦ ዝነበረ ቃላት ጽልኢ፡ ይንብብ ነይሩ።

እዚ ዝሰመዐት ሕርይቲ፡ "እዋእ! ክድርብይዎ ቢቃ ክድርብይዎ?" ክትብል ከላ፡ መልሲ ክጽበ ዝጸንሐ ወዲ ዓሰርተሽሞንተ፡ ብየማናይ ኢዱ ዓፉ ዓበሰ።

"ምስተደርበየ ኸ? ቢቃ ብኣ ይቕጽል?" ንሕቶታት ወዲ ዓሰርተ-ሽሞንተ ዝተኸኣት ሕርይቲ'ያ ቀጺላ።

"ካቡቲ ዝደርበ ሬሳታት እቲ መብዛሕትኡ ድራር ኣራዊት'ዩ ዝኸውን። መጻወቲ ኳኾን ካልኦት እንስሳታትን ክኸውን'ዩም ዝገድፍዎ። ከምኡ ምግባር ንዓኦም የሐጉሶም'ዩ። ገሊ፡ ኣራዊት ከይረኸቦ ዝጸንሐ ሬሳ ግን ቡቶም ኣብቲ ሰግር ዓዲ ዝርከቡ ነበርቲ ይቕበር'ዩ። 'ሰዎ ከማን ክፋእ ርእዮም፡ ድፍን ድፍን የብልዎ እምበር ብስርዓት ኣይቀብርዎን'ዮም…"

እድሪስ፡ ገጽ ናይ'ቶም ሰማዕቲ፡

ሕርይቲ - ኣብ ሰሃሮ ሲናይ

ካብ ደቒቕ ናብ ደቒቕ ክቀያየረ ምስረኣየ ዘረባ ኣቋረጸ። ነፍሲ-ወከፍ ግዳይ ደኸ ኸኣ'ሞ ነታ ዳስ ዝነታ መልኣ። እዚ ምስሓለፈ'ዩ እምበኣር እታ ገሊላ ዝተባህለት ሓዳስ ግዳይ ዝተጸንበረቶም።

ገሊላ ግን ንዳስ እኒ ሕርይቲ ደኣ እምበር ንሲናይ ሲ ጋሻ ኣይነበረትን። ሓደ ካቡቶም ዓደግቲ ሱብ ዝኾኑ ግብጻዊ-ኣቦይ መሓመድ ፈለማ ምሱሓዛ፡ "ሓውኪ፡ መንእሲያት ካብ ሱዳን ናብ ግብጺ እናሰገረ ዝሑብር ዕሉል ሰምሳሪ'ዩ። ንፈልጦ ኢና። ንስራሕና ዝቃወም ስለዝኾነ ዘዘሓዞም ንዓና ንኸይሸጠልና ሓንጊዱ ዘሎ ምኻኑ እውን ኣዳዕዲዕና ንፈልጥ ኢና።" ኢሉ ስለዝጠቀና፡ ብዓይኒ'ቶም ግብጻውያን ብሕማቕ ተጠሚታ። ኣቦይ-መሓመድ ኣብታ ዝውንና ዳስ ብዙሕ ምስ ኣሰቐያ፡ ንኻልእ ገጽ-ሲቓይ ናብ ጆላን ኣሕሊፍዋ። ካብ ኣቦይ-መሓመድ ብሓደራ ዝተቐበላ ጆላን ድማ ሚእቲ ሽሕ ዶላር ተሚኑላ። ሕርይቲ ብዛዕባ ገሊላ ንዘዕለለቶ እንክትቐጽሎ ከምዚ ትብል፡ "እዛ ገሊላ ዝበልኩኻ ምስ ኣቦይ መሓመድ ብዙሕ ሽግር ኣሕሊፋ'ያ። እቲ ብዛዕባ ሓዋ ዝተባህለ ኸኣ ሓው ከምዝይብላ ብምሕባር ኩሉ ወጺኡ ሓሶት ምኳኑ'ያ ነጊራትና። ፍጹም ከምዘይምሕርዋ ግን ኣረጋጊጻ ነይራ። ሕጂ ቀድሚ ናብ ጆላን ምምጻእ ልዕሊ ሚእቲ ሽሕ ዶላር ኢልዋ ነይሩ ኣቦይ መሓመድ። 'ኢልካኒ ዘለኻ ገንዘብ ብዙሕ ስለዝኾነ ኣብ እስራኤል ምስ ዘለዉ ኣዝማደይ ክዘራረብ' እናበለት ብዙሕ ግዜ ተለፎን ትዛረብ ነይራ። ተለፎን ዳርጋ ከምድላያ ዳርጋ ንብዩና ክትጥቀመላ ጀሚራ። ብኸምዚ ብዙሓት ኣብ እስራኤል ዝነብሩ ኤርትራውያን ተላልያ። ኩሉ ጸገማ ከተዕልሎምን ጆላን ክቐትላ ከምዝኽእልን ኣምሪራ ክትዛረቦምን ድማ'ያ ትውዕል ነይራ። ሕጂ ገለ ካቡቶም ብቐጻሊ ትዛረቦም ዝነበረት ፈለጥታ፡ 'ኣጆኺ ክንሕግዘኪ ኢና' ክብልዋ ጀሚሮም። ነታ ተኣሲርናሉ ዝነበርና ቦታ ብልክዕ ክትነግሮም ብዙሕ ግዜ ሓቲታቶም። ኣብቲ ቦታ ተኣሲርካ ጸሓይ ከማን ክትርኢ ጋዶ ስለዘኾነ ግን ከመይ ኢላ ኣብ ከምዚ ቦታ ክትብሎም። ድሓር ግን ነቲ ዝትርጉመሎም ዝነበረ ኤርትራዊ ብጥቡብ ሓቲታ፡ ስም ናይቲ ከባቢ ነጊራቶም። ሕጂ'ሶም ብኸምዚ መኣዝን ነዊሕ ምስከደኪ፡ ኣብ ከምዚ ቦታ ሓደ ሱብ ክጸበየኪ'ዩ፡ ብዙተኻእለ ጥራይ ካቡቲ ቦታ ኣምልጢ' ይብልዋ። ኣብኡ ምጽናሕ ንዓኣ ሕማቕ ስለዝነበረ ማለትሲ ወይ 100 ሽሕ ዶላር ክትከፍል ወይ ክትመውት ስለዘለኪ'ያ ናብቲ ዳሽና ምጽኣ ኢላ ዕድል ምስረኸበት ግዜ ከይወሰደት ብቐጽ ዝበለት…"

ገሊላ ኣብቲ ጸቢብ ዘይውዱዕ ክፍሊ ዝተደደለ ዳሰሳናይ ወጺኣ ምስቶም ብኡሉ ዝተዘራረበቶም ፈለጥታ ብጠበሪዖ ስምምዕ መረጸት። ኣብቲ ዳስ ወጺኣ ከምዝኸደት ዘይተብሃሉ ገሪፍ ድማ ሰዐብዋ።

ምኽንያት ገሊላ ቡቶም ገሪፍ ምስ ተሳእነት እቶም ኣብታ ዳስ ዝተረፉ ግዳያት ዝበልዎ ጨነቖም። ገለ ደቓይቕ ምስ ሓለፉ ክዘራረቡሉ ዝጀመሩ እውን ጉዳይ ገሊላ ኮነ። "እዋይ! ኣምላኽ ጥራይ የውጽኣ እምበር፡ ኣብ ኢድ እዚኦም እንተኣትያ ሲ ዝኸፈአ ክንርኢ ኢና" ሕርይቲ'ያ ቀዲማ ተዛሪባ።

"ኣይሕዝዋን እባ ይኾኑ፡ ክንደይ ድያ ገይራ ካብ ትወጽእ ካብዚ ዳስ?" ቀያሕ፡ ሰናይት ትምኒታ ገለጸት።

"ሕጂ እንተሐዙማ እንታይ'ዩ ከጋጥም?" ወዲ ዓሰርተሸሞንተ ኑቲ ፈዚዙ ዝነበረ እድሪስ እናጠመተ ሓቲትዎ።

"በዓል ጆላን እንታይ ከምዝገብሩዋ ከምዝኽእሉ ኣነ ክነግረካ! ኣይሓዝዋ ጥራይ በል እምበር ካራ ኣምጺኦም ክጎዝዝይዋ'ዮም" ዕቢይ ሱዳን ብስምዒት ተዛረበ።

"ኢታ ክንደይ ይኸፍእ ዘረባኻ! ቅሩብ ንተስፋ ኢልካ ጽቡቕ ዘይትዛረብ!" ቀያሕ ንሓሳብ ዕቢይ ሱዳን ጸሊኣቶ።

"ሓቃ'ላ ጽቡቕ ንሕሰብ በጃኹም ኢለኩም። ጽቡቕ ምሕሳብ ጽቡቕ ነገር'ዩ ዘስሕበልካ፤ ንገሊላ ኸኣ ፈጣሪ ኣዋጽኡ ይሃባ። ዘጋጠመ የጋጥም ጽቡቕ ጥራይ ንሕሰብ!" ኣሰቂጡ ክከታተል ዝጸንሐ ተኽለ ኣድሚጹ።

"ጽቡቕ ካብ ምምናይ ሓሊፍናኸ እንታይ ምርጫ ኣሎና፡ ተጨኒቕናኸ እንታይ ዶ ክንወስኽ ኢና፧" ማና እውን ነቲ ሓሳባት ተሓወሰቶ።

"እወ ከምዚ ዝበልኩሞ'ዩ፡ ናይ ገሊላ ነገር ንዓይ ኣገሪሙኒ'ዩ፡ ኣብዚ ጭው ዝበለ በረኻ ከመይ ኢላ ክትሃድም ሓሲባ ኣገሪሙኒ'ዩ፡ ግን እንታይ ይበሃል ኮይኑ ፈጣሪ ምስኣ ይኹን። እምበር ንምድረብዳታቶም ከም ኣጻብዕ ኣእዳዎም ዝፈልጡዎ በዓል ጆላን ደኣ ከይረኽብዋ ዝተርፉ ኣይመስለንን። ቅሩብ ድንጉይ ኢሎም እንተዝፈልጡ ኸኣ እምበር እዚኣቶም ኮ እግሪ እግራ'ዮም ሰዒቦም" ተሰፋ ንምግባር ክብል ዝጀመረ እድሪስ፡ ንዘረባኡ ብዘይተሰፋ ወዲእዎ።

ድሕሪ ዘረባ እድሪስ እቲ ርእይቶታት ዘፍ ኢሉ። ገጽ ነፍሲ ወከፍ ግዳይ ድማ ንክሰል መሰለት። ብሕልፊ እቶም ገሊላ ኣይክትተሓዘን'ያ ኢሎም ክምጉቱ ዝጸንሑ፡ ሞራሎም ወደቐ። እዚ ዝኾነ እድሪስ፡ እንታይ ከምዝጋጥም ዝያዳ ዝኾነ ካልእ ክግንዘብ ዝኽእል ስለዝነበረ'ዩ። ዝንታኦም ክብተን ግን ግዜ ኣይወሰደን።

"መንከም'ዩ ህደሚ ኢልዋ? መን'ዩ መኸርዋ?" ዳርጋ እትው ከይበለ ኣገባዕበዉ ሓደ ካብ ምኳዞፍ ዝኣክል ንኽትእዮ ባህ ዘይብሎ ራሻይዳ።

"ንዓኻ'የ እድሪስ! መን'ዩ ከምኡ ዝበላ? መኖም'ዩ? ምስ መኖም ክተዕልል ርኢኻያ? ያላ ሓብረኒ?" ኣዕይንቱ ናብ እድሪስ እናፍጠጠ ምጉባዕባዑ ቀጸለ።

"ዝረኣኽዎ የብለይን! ምስ ዝኾነ ሱብ ክትዛረብ ኣይሰማዕኩን! ኣነ ኣብዚ ከባቢ ኣይጸናሕኩን ከምዝነበርኩ ግን ንብዩና'ያ ተጸጊዓ ነይራ። ድሓር ከኣ ብዙሕኳ ኣይጸንሐትን፡" ፍርሒ ዝመስል ኣብ ቃና እድሪስ ነይሩ።

"እሞ ካብዚ ዳስ ወጺኣ ክትከይድ ከላ ኣይትፈልጡናን፡ እንታይ ኮይንኩም ኢልኩም ዘይፈልጡና? ኮኑ ኢልኩም ክትምልጥ ተሓባቢርኩማ ኖ?"

ኣብ የማናይ ኢዱ ንዝሓዞ በትሪ ወዘወዞ፡ እቶም ካልኦት እድሪስ እቲ ራሻይዳን ብጉዳይ ገሊላ ዝኣክል ይዛረረቡ ከምዝነበሩ ገሚቶም፡ ብዙሕ ረዓዱ።

"ያላ ሕተቶም! ብኸመይ መገዲ ወጺኣ?" በሎም። ኑቲ ዝተሓባበራ ኸኣ ፈሊኻ ኣውጻኦ፡ ያላ ቀልጥፍ!" ኣፋረርሖ።

እድሪስ፡ ገሊላ ከመይ ኢላ ከምዝወጸት ይፈልጥ ነበረ፡ ንኸምኡ ግን ምስቶም ግዱያት ተዘራረበ፡

"ገሊላ ደቂሰማት ስለዝነበረ 'ኣይረኣናያን' ይብሉ ኣለዉ፡ ገሊላ ኸኣ ሃንደበት ስለዝወጸት ኣብ ደገ ገለ መርመራ ዘለዋ መሲሉናዩ ዘሎ መልሶም" በሉ። እቲ ራሻይዳ ንእድሪስ ተቐቢሉ ኣበለ፤

"ደ! ኣነ ኸኣ እንታይ ከምዝገበርኩም ሕጂ ረኣዩ!" በለ።

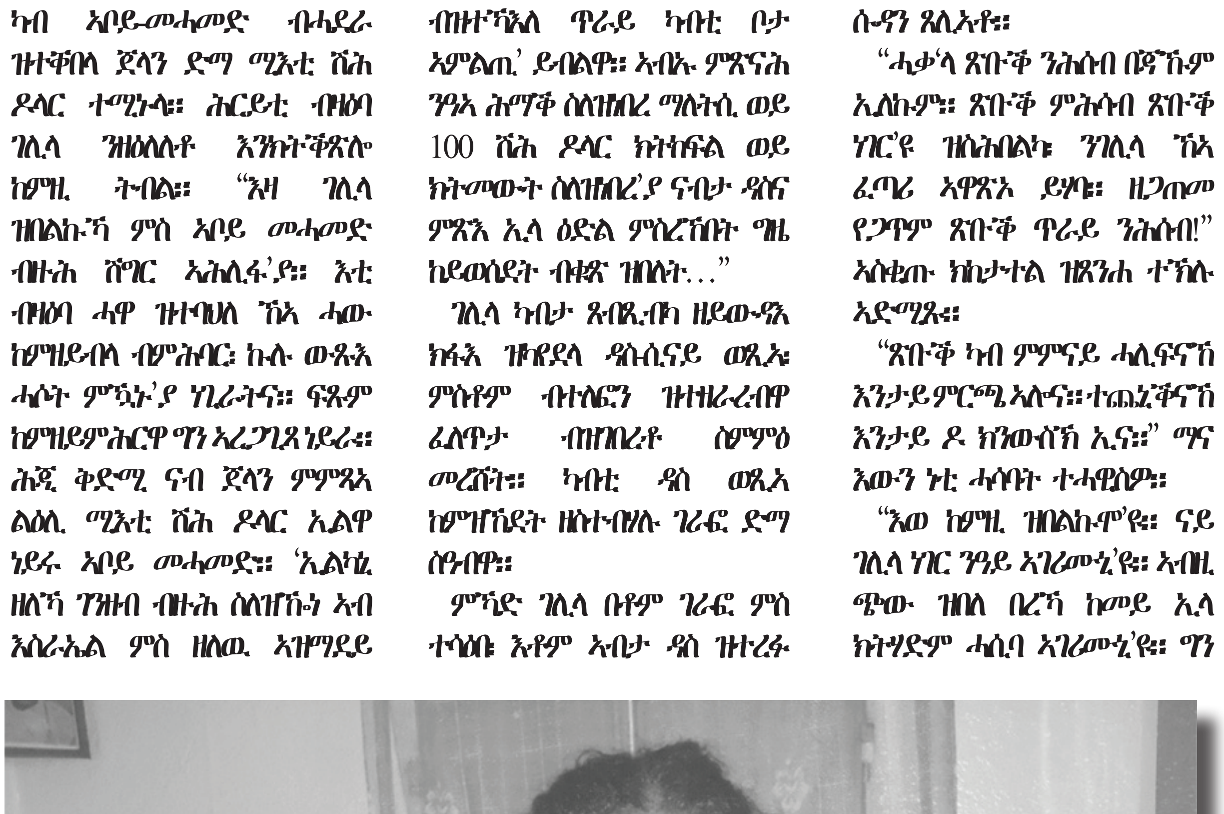

ይቕጽል…

ሕቶ? ጥዕና

ታደሰ ተኽለ

ብሮንካይትን ኣዝማን ፍልልይ ኣለዎ ዲዩ?

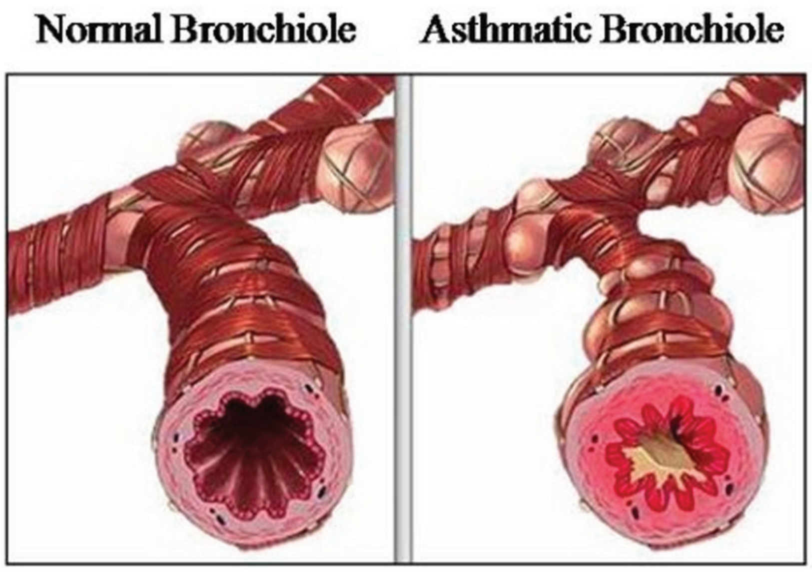

ኣብ መንጎ ብሮንካይትን ኣዝማን ዘሎ ፍልልይ እንታይ እዩ? ብሮንካይት ናብ ኣዝማ ክምዕበል ይኽእል ዶ? ኣዝማ ወይ ብሮንካይት ምስ ዘጥቕዓና እንታይ ክንገብር ይግበኣና። ብዝበለ መጠን፡ ሰዓል ተባሂሉ ዝውሰድ መድሃኒት እንታይ ሓበሬታ ትህቡና?

ብርሃነ ዓዲቐይሕ

ኣዝማን ብሮንካይትስን ካብ ታሕተዋይ መተናፈሲ ሻምብቆታት ክስዕ ሳንቡእ ኣብ ዘሎ ኣካላት ዘጥቅዑ ተመሳሳሊ ናይ ሓባር ምልክታት ዘለዎም ግና በበይናም ሕማማት እዮም። በበይናም ክንክንን ሕክምና ኸኣ ይግበረሎም።

ብሮንካይትስ ብረኽሲ ቫይረስ ወይ ከኣ ባክተርያ ክጅምር ይኽእል። ካብ ሒደት መዓልታት ክሳዕ ብዙሕ ሳምንቲ ከኣ ክድንጉ ይኽእል። ኣብ መተናፈሲ ሻምብቆታት ዘሎ ረቂቕ ቁርበት ስለ ዝንድር ሰዓልን ዓኽታን ይፈጥር። እቲ ረኽሲ ምስ ጠየቐ ድማ እቲ ሕማም ይጠፍእ። ብሮንካይትስ ክጅምር እንከሎ ረሲ ክገብር ይኽእል።

ኣዝማ ብኣለርጂ ጀሚሩ ምጽባብ መተናፈሲ ሻምብቆታት ይፈጥር። ሕዱር ሕማም ኮይኑ ኸኣ ይቕጽል። ካብ ቆልዕነት ወይ ኣብ ዝኾነ ዕድመ ኸኣ ይጅምር።

ብሮንካይትስ ከም ሕዱር ኮይኑ እንተቐጸለ ነቲ ኣብ ሻምቡቆ መተናፈሲ ዝረአ ዘሎ ተደጋጋሚ ረኽሲ ከም መግለጺ ዝኾነ ዘይተኣልየ ነገር ኣሎ ማለት እዩ። ብቐጻሊ ሽጋራ ዘትክኹ ወይ ኣብ ዝተበከለ ኣየር ዝነብሩ ሰባት ብሕዱር ብሮንካይትስ ክተሓዙ ይኽእሉ።

ኣዝማን ብሮንካይትን ክመሳሰሉ እኳ እንተኸኣሉ፡ ኣዝማ ኣብ ዘለዎም ሰባት ዝረአ ሕጽረት ምስትንፋስ፡ ጸቕጢ ኣፍ ልቢ፡ ዝፋጸ ጸቢብ ምስትንፋስን ከም መለለዪ ኣዝማ ኮይኑ ኀሊሑ ይረአ። ሓዲስ ብሮንካይት ዓኽታ ብዘለዎ ወይ ብደረቕ ሰዓል ዝተሰነየት ክትከውን እንከላ ብዙሕ ግዜ ዝጸበረት ብሮንካይት ግና ዓኽታ ብዘለዎ ቀጻሊ ሰዓልን ዝፋጸ ምስትንፋስን ተርኢ።

እዚ ምልክታት ዘርእየ ብሓኪም ከይተኣገርዶ ከምዚ ዓይነት ሕማም ኣለኪ ክብል ኣይክእልን። ሓዳስ ጉንፋዕ እውን ከተሰዕልን መተናፈሲ ክትዓጹን ትኽእል እያ።

ሕሙም፡ ክልቲኡ ኣዝማን ብሮንካይትስን ብሓንሳእ ክተሓዙ ዝኽእል ኩነታት እውን ኣሎ።ናይ ክልቲኡ ምልክታትን ስምዒታትን እውን ብሓንሳእ ይረአ ማለት እዩ።

ዝኸበርካ ብርሃነ ኣብ ሳዕሊ ዝተጻሕፈ ንዓኻ ኣምር ክህበካ ተባሂሉ ደኣ እምበር ምሉእ ሓበሬታ ኣይኮነን። ካብ ክልቲኡ ሕማማት ሓደ ከም ዘለካ ዝመስለካ እንተኾይኑ ፡ ከመይ ከም ትከናኸኖ ንምፍላጥ ድማ ኣብ ከባቢኻ ናብ ዝርከብ ትካል ጥዕና ተወከስ።

ስቡት ብሽምዪ ከውግዶ እኽእል?

ሓራቕ ስለ ዝበርኩ እዩ እዚ ስቡት ጀሚሩኒ ዝበል። ሳዋ ከይወረደኩ ውሑድ ከሎ ማይ እናፍላሕኩ ቀጠፍ ብምግባር ተሓጸበዮ ነይረ። ግና ለውጢ ኣይረኸብኩን። ቲንታ እውን ተጠቒመ ኣይፈለጥኩን። ሕጂ ኣቓልሉኒ ዘሎ ናብ ምሉእ ርእሰይ ቀልጢፉ ይምዕብል ኣሎ። ከመይ ከም ዝጥፈአ መጸሕፍቲ ተወኪስኩም ሓበሬታ ጽሓፉለይ።

ሳሉግ - ሰንዓፈ

ዝኸበርካ ሳሉግ ሽበት ጸጉሪ ካብ ሕርቃን ዝበደደ ሃሳዩ ገይርካ ወሲድካዮ ኣለኻ። ሕርቃን ምእንቲ ሽበት ክበድሬካ ዘይኩእኩ ዘይሰናይ ስለ ዝኾነ ከመይ ከም ትገድፎ ጸዋር። ስቡት ብሰንኪ ሕርቃን ዝስዕብ እንተዝኸውን ኩልና ኣብ ክንዲ ሰባት "ሓራቓት" እናተባሃልና ምተጸዋዕና። ናይ ኩሪዩ ሰብ ምልክት እውን ምኾነ ነይሩ። ስቡትና እናረአዩ ዝቖርበና ሰብ ኣይምረኸብናን።

ሕብሪ ዝፈጥሩ ዋህዮታት ሕብሪ ምሃብ ክቋርጹ እንከለዉ ጸጉሪ እናሰየበ ይኸይድ። ወይ ከኣ ሕብሪ ዝሀቦ ዋህዮ እናደኸመ ምስ ከደ እቲ ጸጉሪ እናጻዕደወ ይመጽእ። ካብ ካልኦት ዓሌታት ህዝቢ ዓለም፡ ኣፍሪቃውያን ደንገዮም ዝስደቡ ከም ዝኾኑ ይፍለጥ። እንተኾነ ግና ኩሉ ሰብ ሓደ ፍጥረት ስለ ዘይኩኑ ስሕት ኢሉ መንእሰያት ኣዋልድ ይኹና ኣወዳት ኣብ ዕድመ ዕስራታት ስቡት ክጀምሮም ይረአ።

እቶም ሕብሪ ዝሀቡ ዋህዮታት ስርሖም ካብ ዘቋርጹሉ ምኽንያታት ሓደ እምበኣር ተወርሶ ናይ ወለዶ እዩ። ኳ ከም ሓደ ምኽንያት ምስያብ ተገይሩ ብበዙሓት ይእመን። ግና ብሰፍልጠታዊ መጽናዕቲ ጭቡጢ ስለ ዘይተረኽቦ ብዙሓት ይጽግዎ እዮም። ዘ ተሌግራፍ ዝተባህለ ናይ ብሪጣንያ ማዕከን ዜና ኣብ ቀረባ ግዜ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኒውዮርክ ኣብ ኣናጹ ንዝተፈተነ መጽናዕቲ ምርኩስ ብምግባር፡

"ሕብሪ ዝሀቡ ዋህዮታት ብሰንኪ ኳ ከም ዝሞቱን ከይተተክኡ ድማ ከም ዝዘርፉን" ኣቃሊሑ ነይሩ። እዚ እውን ኣብቲ ባህልን እምነትን ሕክምና እናሰረጸ ክሳዕ ከይዱ ካልኦት ናይ ምርምር ትካላት ክሳዕ ዝድግፍዎ ዝጠዘሑ ክኢላታት ቀልጢፎም ዝኣምንዎ ኣይኮኑን።

ስቡት ከም ጥዕናዊ ጸገም ተገይሩ እኳ እንተዘይተወሰደ ብዚያዳ ተመርሚርካ ተኽእሎታት ሕማም እንተሃልዩ ሓበሬታ ክትረኽበሉ ናብ ትኽእል ሓኪም ቁርበት ኬድካ ክትረአ ዝኸድኣካ ኣይኮነን።

ዝኸበርካ ሳሉግ ስቡት ናይ እርጋን ምልክት ስለ ዘይኮነ እንተተቐበልካዮ ግና ዝበለጸ እዩ። ብመጓዳኢ ሕብርታት ካብ ትኸውሎ እውን ከም ዘለዎ ትገድፎ እሞ እናተለምደ ስለ ዝኸይድ ከበቢኻ ይቕበሎ፣ ንስኻ እውን ንርእሰኻ ትቕበል።

ገለ ትካላት ምርምር ንስቡት ከጥፍኢ ዝኽእል መድሃኒት ይሰርሑ ከም ዘለዉ ዓሚ 'health24' ብዝተባህለ ማዕከን ዜና ተቓሊሑ ነይሩ። እቲ መድሃኒት ትሕቲ ሰራውር ጸጉሪ ንዘሎ ዋህዮ ዓቢጡ ዘድክሞ ባህርያዊ ቀመም ብምእላይ እቲ ዋህዮ ሕብሪ ክፈጥር የብጋግሶ። እዚ ከም ቅብኣት ዝውሰድ መድሃኒት ኣብ ሰብ ተፈቲኑ ኣዕጋቢ ውጽኢት ምሃቡ እቲ ምንጪ ይሕብር። እንተኾነ ግና ክሳዕ ሕጂ ናብ ዕዳጋ ኣየውረድዎን ጥራይ ዘይኮነስ መዓስ ከም ዝዘርግሕዎ እውን ኣይፍለጥን። ዝኾነ ጥጡሕ መኽሰብ ዝረኽቡሉ ዕዳጋን ፈቓድ ዋንነትን ከየረጋገጹ ኣይዘርግሕዎን እዮም። እቶን መጓዳኢ ሕብሪ ቁርበት ዘፍርያ ትካላት እውን ዕዳጋአን እናተዓጽወ ብሸቕታ ዝረአ ከይመስለካ። ብዙሕ ማሕለኻታት ሓሊፉ ግና ናብ ዕዳጋ ምውራዱ ኣይተርፍን።

እቲ መድሃኒት ንስቡት ጥራይ ዘይኮነስ ንጸዕድውና ቁርበት እውን ዘጥዒ ምዃኑ እቲ ምንጪ ይሕብር። ጸዕድውና ቁርበት ዘለዎም እውን ፍታሕ ይመጽእ ከም ዘሎ ፈሊጦም ብተስፋ ክጸንሑ ይኽእሉ።

ባህ ዘየብል ሽታ ቴሽቴሽ እንታይ ፈውሱ?

ካብ ቴሽቴሸይ ሕማቕ ሽታ ስለ ዝወጽእ ጨና እንተገበርኩሉ ዝሙሓየሽ ዶ ይመስለኩም? ኣብ ከባቢ ብልዕተይ ዝበረ ሽታ ሳላ ብተደጋጋሚ ምሕጻብ ደሓን ኣሎ። ንኹይ ኣውራ ኣጨኒቑኒ ዘሎ ኣብ ኣእጋረይ ዘሎ ሕማቕ ሽታ እዩ። ሕቱም ሳእኒ እንተገበርኩ ነቲ ሽታ የጋድዶ ዶ የግሕዶ? ብሓፈሻ ዚ ሕማቕ ሽታ ኣካላት ንምውጋድ ወይ ንምቁጽጻር እንታይ እንተገበርኩ ይሓይሸኒ።

ወዲ ተባዕታይ ኮይነ ስመይ ንምሕባእ - ከባቢ ዓዲ

ዝኸበርካ ሓታቲ እቲ ሕማቕ ሽታ ካብ ቴሽቴሽ ክሳዕ ኩብዲ እግርኻ እዩ ዘሎ። ብጨና ክትከውሎ እንተትፍትን እውን ክኸወል ኣይክእልን። ክልቲኡ ተሓዋዊሱ እውን ዝገደደ ሕማቕ ሽታ ክፈጥረልካ ይኽእል። መበገሲ ናይቲ ሽታ እዩ ክእለ ዘለዎ።

እቲ ብቐዳምነት እትሰርዮ ጠንቂ ናይቲ ሽታ ኣብ ኣካላትካ ክህሉ ዝኽእል ብዝሒ ረሃጽ እዩ። ካብ ውሽጢ ኣካላት ዝወጽእ ረሃጽ ኣብ ልዕሊ ቆርበት ከይተሓጽበ ክድንጉ እንከሎ፡ ባክተርያ ክበልዕዎ ስለ ዝጅምሩ፡ ካብቶም ባክተርያ ዝገዝዕ ፈሳሲ ሕማቕ ሽታ ክህብ ይጅምር። ስለዚ ማይ ቀቀልጢፍካ ምሕጻብ ኣገዳሲ ጠቃሚ እዩ። ከቢድ ኣካላዊ ምንቅስቓስ ወይ ዕዮ ምስ ኣካየድካ ብዙሕ ረሃጽ ይወጽእ። እቲ ረሃጽ ሽታ የብሉን። ከይተሓጽበ እንድሕር ደንጕዩ ግና ምሽታት ይጅምር። ኣብ ረቓቒቶኻ ዝነበረ ሽታ እውን ብምሕጻብ ትቈጻጸሮ ከም ዘለኻ ደብዳቤኻ የረድእ።

ዝርህጽ እግሪ እውን ስለ ዝዕበዓብ ብቐልጢፍ እንተዘይተሓጺቡ ሽታ ኽገብር ናይ ግድን እዩ። ኣብ ርእሲ እዚ እውን ብፈንገስ ክውረር ስለ ዝኽእል ኣብ ዝኾነ ፋርማሲ ወይ ትካል ጥዕና ኬይድካ ጸረ ፈንገስ ቅብኣት ገይርካ ክትቈጻጸሮ ትኽእል ኢኻ።

ኩሉ ሰብ ይብዛሕ ይውሓድ ረሃጽ የውጽእ እዩ። እቲ ረሃጽ ብማይ እናተሓጽበ እንተዘይለጊሱ ድማ ሽታ ይገብር። ስለዚ እቲ ኣባኻ ዝረአ ጸገም ኣብ በይንኻ ስለ ዘይኮነ ከምቲ ኩሉ ሰብ ዝጥቀሞ ገይርካ ተኸናኸኖ። ተሞኩሮታት ካልኦት ሰባት ድማ ሓቲትካ ክትርዳእ ፈትን።

ናይ ጉልበት ትሰርሕ እንድሕር ኴንካ፡ ኣካላዊ ምንቅስቓስ ወይ ናይ እግሪ ጉዕዞ ትገብር እንተሃሊኻ፡ ክትርህጽ ናይ ግድን እዩ። ናይ ሎሚ ረሃጽ ምስቲ ናይ ትማሊ ረሃጽ ክተሓዋወስ እንተ ገዲፍካዮ እንታይ ትጽበ። ካናቲራ ወይ ኮስትሞ ተሓጺቡ ዝነቐጸ ወይ ዝተስታረረ ቀያይር። ቀመም ዝበዝሖ ወይ ብበርበረ ዝመረረ መግቢ ዘርህጸካ እንተኾይኑ ክትገድፎ ፈትን።

ከምቲ ዝኣመትካዮ ክሳዕ ዝሕሸካ ኣብ ክንዲ ሕቱም ሳእኒ ትመልስ፡ ንፋስ ክኣትዎ ዝኽእል ከም ሸዳ ወይ ጥላም እንተወዴኻ ይሓይሸ።

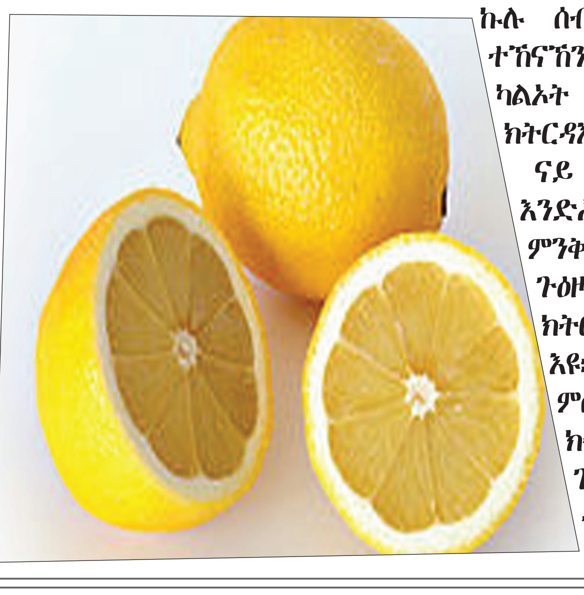

ዓንኬል ፍቕሪ

ምሕረትኣብ ፍስሃየ

እቲ ዘተንፍሶ ኣየር

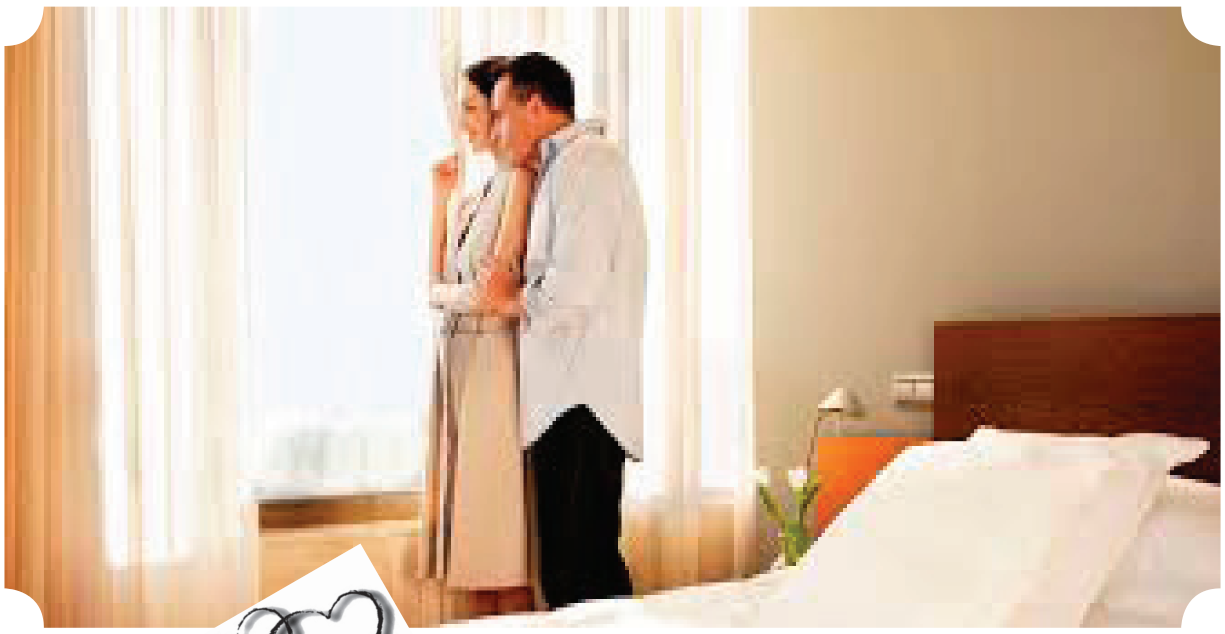

ዛንታ

ኣብ ስግር'ቲ ኣነ ዝነበርክዎ ቦታ። ኣብ ኣፍደገ ቤትንባብ ናይ ካልኣይ ደረጃ። ኣፍ ንኣፍ ተወሃሂቦም ከዕልሉ ተዓዚብክዎም። ሸው ንሳ ዳሺስታኡ ኣውጺኣ ንባዕላ ለበሰቶ። ነቲ ዳሺስታ ድሕሪ ምምዕርራይ ኣብ ክሳዱ ተጠምጢማ ክትስዕሞ ረኣኹዋ።

ኣዒንቲ ራያን ብዘይ ዳሺስታ ክረኣያ እንከለዋ እቲ ሰማያዊ ሕብረን መሊሱ ስለዝደምቕ ሓለፋ ካልኦት ኣዒንቲ ቀተልቲ እየን። ኣነ'ኳ ብማዕዶ ድምቀተን ምመስርኩ። ራያን ሕብሪ ዓይኑ ናይ ወላዲቱ'ዩ ወሲዱ። ካልእ መልክዑ ግን ቅምጥ ኢሉ ነቡኡ ከም ዝመስል ሓደ መዓልቲ የዕሊሉኒ ነይሩ'ዩ። ራያን ከም ቈልዓ ክስሕቕ እንከሎ ኩሉ'ቲ ግርህነቱ'ዩ ዝረኣየኒ።

ሕጂ ግን ብማዕዶ ምስ ካልእ ጓል ምስ ረኣኽዎ። ኣብ ጎድነይ ከም'ዚ ውግኣት ሸቕ ዘበለኒ ኮይኑ ተሰምዓኒ። ክልቲኦም ደው ኢሎም ከዕልሉ ምርኣይ ከቢድ ስቅያት'ዩ ንዓይ። ምስ ራያን ነዊሕ ከዕልል ዕድል'ኳ እንተዘይረኸብኩ (ኣነ ተማሃሪት ካልኣይ ዓመት ንሱ ግን ሳልሳይ ዓመት ብምንባርና)። እቲ ሓደ መዓልቲ ጎልፍኡ ኣውጺኡ ኣብ ዝባነይ ብምድራብ ዘማምቖኒ። ከም ቈልዓ ሓቝፉ ዘሰራሰረኒ ኩሉ እናተራእየኒ ገለ ትርጉም ከም ዝህበኒ ኣይሰሓትኩዎን። ሕጂ ድማ ምስ ዘይትግደሰሉ ጓል ኣፍ ንኣፍ ተወሃሂቡ ከዕልል ምርኣይ 'ዳሕራዩ ገደደ' ዘዋብል ኣይኮነን።

"ካንዲስ። ደሓን ዲኺ?" ዝብል ድምጺ ናብ ውነይ መለሰኒ። ኣንቶኒ ዓርከይ ኣብ ጎድነይ ምንባሩ ዳርጋ ዝረሳዕክዎ'የ መሲለ። ኣንቃዕሪረ እናጠመትኩዎ "እወ ደሓን'የ" ብምባል መለስኩሉ።

"ርግጸኛ ዲኺ?" በለ እቲ ጉድጉድ ዝበላ ቡናዊ ኣዒንቲን ልሙጽ ቈርበትን ዝውንን ናይ ሰጻኛዊ መልክዕ ዝተላበሰ ኣንቶኒ። ካብ ራያን ፍልይ ብዝበለ መገዲ ኣዝዩ መልክዐኛ'ዩ። ግን ከኣ ደጋዊ መልክዑ ጥራይ ኣይኮነን ማራኺ ዝገብሮ። ሰብነቱ። እምነቱ። ሞራሉ። ኮታስ ኩሉ ውሽጣዊ ትሕዝቶኡ እንተላይ'ምበር። ንበዓል ራያን ዕትብ ኢሉ ይጥምቶም ስለዝነበረ። እንታይ የሻቕለኒ ከም ዝነበረ ኣይስሓቶን።

"ኩላተን ኣብ'ዛ ዓለም ዝርከባ ጽቡቓት ኣዋልድ ሰውራት (ዘይረኣያ) እንተዝኾና ክንደይ ጽቡቕ ነይሩ" ብምባል ጽቡቕ ከም ዘይተሰምዓኒ ተኣመንኩ።

"እሞ. . . ንባዕልኺ ሰውርቲ ክትኮኒ ትደልዩ ኣሎኺ ማለት ድዩ?" ናባይ ዝያዳ ቀርብ ኢሉ ድምጹ ብምትሓት ሓተተኒ። ርእሰይ ኣቕኒዐ ክጥምቶ ክብል ዓይኒ ንዓይኒ ተጋጨና። እንታይ ኢለ ከም ዝምልሰሉ ከኣ ጨነቐኒ። ስለ'ዚ ነተን ልስሉሳት ምሉኣት ከናፍሩ እናመጸየን ስቕ ኢለ ተዓዚብኩዎ። ብቐጽበት ክስዕመን'ኳ እንተተመነኹ ኣብ ክንድኡ ግን ፍሽኽ ጥራይ ክብል'የ ክኢለ።

ንለይቱ ብዛዕባ ኣንቶኒ ምሕሳብ ከቋርጾ ኣይከኣልኩን። ነቲ ኣቓዲመ ከስተውዕለሉ ዘይከኣልኩ ላዛ ኣዘራርባኡ ማራኺ መልክዑን ሕጂ ክርስዖ ኣይኮነለይን። ኩሉ'ቲ ካብ ሓደ ወዲ ዝድለ ነገራት ዘማልእ'ዩ ነይሩ።

'ካብ ሓደ ወዲ ተባዕታይ እትጽበዮ ነገር እንታይ'ዩ?' ተባሂለ ኣብ ዝሕተተሉ እዋን። ኩሉ ግዜ ኣንቶኒ'ዩ ዝቕጀለኒ።

ኣንቶኒ እንተዘይኮይኑኸ መንዶ ብፍቕሪ ኣንቢዑኒ'ዩ? ጽን ኢሉ ዝሰምዓኒ ሰብ እንተሃልዩ'ውን ኣንቶኒ'ዩ።

ገዝኡ ከይደ ክረኽቦ ከም ዝነበረኒ ፈጺመ ኣይተጠራጠርኩን።

ቅኑዕ ውሳኔ ምንባሩ ኣይጠፍኣንን። ዋላ'ኳ ዓይኒ ዓይነይ እናጠመተ ብሕፍረት ንመሬት ክጥምት እንተገበረኒ ክረኽቦ ነይሩኒ። ገዝኡ በጺሐ ኣብ ትሕቲ መስኮት ደው በልኩ። ዝባኑ ጥርሑ ኮይኑ ይርኣየኒ ነበረ። ምናልባት ኣብ ውዱእ ሰዓት ዕዮ ገዛ'ዩ ዝሰርሕ ነይሩ ይመስለኒ። እቲ ሃዋሃዋ ዝመልስ ንጹህ ኣየር በቲ መስኮት ሸው ሸው ክብል ተፈለጠኒ። በዚ ከኣ እቲ መስኮት ክፉት ከምዝነበረ ኣረጋገጸ። ብዘይጥርጥር ጸጸር ኣልዒለ ንውሽጢ ደርበኹ።

ኣንቶኒ ካብ መንበሩ ተንሲኡ ናብ'ታ ጸጸር ክኸይድ ረኣኹዎ። ፈለማ ድንግርግር'ኳ እንተበለ። ጸኒሑ ግን ፍሽኽ በለ። ጎልፎኡ ኣልዒሉ ተኸደነ። "ካንዲስ'ያ ደርብያቶ" ድማ በለ መን ምዃኑ ከይረኣየ።

"ኣነ ምዃነይ ድኣ ብኸመይ ኣረጋጊጽካ?" ምስ በልኩዎ በቲ መስኮት ተገምጊሙ ብፍሽኽታ ጠመተኒ። "መስኮተይ ክፉት ምዃኑ ከየረጋገጸ መን'ሞ ጸጸረ ክድርቢ ይኽእል ብዘይካኺ? ጥንቅቕ ጥራይ በሊ ካንዲስ ፍቕረይ"

"ብዝኾነ መቸም ኣድህቦኻ ረኺበ'ሎኹ"

"በዘን መሳልል'ዉን ክትድይቢ ትኽእሊ ኔርኪ ኢኺ" በለ እናሰሓቐ ናብ'ተን ኣብ ትሕቲ መስኮት ዝነበራ ሰካላ እናመልከተ።

ሓቁ'ዩ ኣንቶኒ። እዛ መስኮት ቅድም ማዕጾ'ያ ነይራ። ወለዱ'ዮም ምቀይሮማ። ነተን መሳልል ግን ኣይኣለዩወንን።

"ሕጂ'ሞ ዘይጥቀመለን" ኢለ ክድይብን እቲ ኪፍ ኪፍ ክብል ጀሚሩ ዝነበረ ዝናብ ክብርትዕን ሓደ ኮነ። እቲ ዝናብ ጸፍዒ ስለ ዝነበሮ ክሳብ ንውሽጢ ዝኣቱ ንናይ ክልቴና ጸጉሪ ኣጠልቀዮ።

"እሂ ደኣ። ንዓይ ክትርእዩ ዲኺ ዝናብ እናተሃረምኪ ዝመጻእኪ?" በለ ነቲ ኣብ ምዕጉርተይ ተለጢፉ ዝነበረ ፍላይ ጸጉሪ ናብ ጉንዲ እዝነይ እናመለሰ። ሓደ ሓደ ግዜ . . . እቲ ዘስንፍሶ ኣየርን ንዓኻ ምፍቃርን'ዩ ዘድልየኒ" በልኩ እናደረፍኩ ኣነ'ውን።

ንሱ'ውን ብፍሽኽታ። "እዚ ምስ ኣጋጣሚታት እናተኣሳሰርኪ እትደርፍዮ ደርፊ ከም ዘይብርሃኒ ዝጠፍኣኪ ኣይመስለንን" ብምባል እናሰሓቐ ሓቝፉ ንውሽጢ ኣእተወኒ።

ካብሕቝፉወጺአ ብእግረይ'ኳ ደው እንተበልኩ። ኣእዳው ግን ካብ ሸምጠይ ኣይወረዳን ዝነበራ። ጸኒሑ ከኣ ሓንቲ ኢዱ ናብ ምዕጉርተይ ሰደዳ። ኣነ ብወገነይ ከይተርድኣኒ ንኣንቶኒ ስሒበ ናባይ ብምጽጋዕ ሰዓምኩዎ። ኣካላትና ክሳብ ዝከኣሎ ተጣበቕና። ብምቖት ኣካላቱን ኣብ ሰራውር ደመይ ብዝውሕዝ ዝነበረ ኲሬንትን ኣካለይ ረስነ። ከም'ታ ካብ መስኮት ዘውረደኒ ገይሩ ድማ ናብ መደቀሲኡ ሓቝፉኒ ኣተወ። ብድሕሪ'ዚ ባህታ ወሪሱኒ ኣኸናፍ ኣውጺአ ዝበረርኩ ኮይኑ ክሳብ ዝስመዓኒ ኣብ ሕቝፉ ተሸጕጠ ህጥም በልኩ።

ኣብ መወዳእታ። ገጹ ብፍሽኽታ በሪሁ። "እዚ ነገር'ዚ ንኽፍጸም ክሳብ ክንደይ ከም እተጸበኹ ክግመት ዝከኣል ኣይመሰለንን" ብምባል ኣሕሾኽሾኹ።

"ኣነ'ውን ከም'ዚ ናትካ ዝተሰምዓኒ ይመስለኒ" ብድኹም ድምጺ መለስኩ።

***

ጎራዙ ኣሸንዳ

ኣትን ንህቢ ጥርቀ መዓር ሸለውለዋ
ከዋኽብቲ ኣዒንትኽን ልቢ ዝሰልዋ
ሐሊል ክሳደኽን ምስ ሻምኡ
ጀጃሕ ኣሰናንክን ምስ ፍሽኽታኡ
ፈናጅል ኣዒንትኽን ተማሳጥ
ቀላሕታኡ
መናኸብዩ ወዘታ ጭንጋዓትክን
ከም ዑፍ ብርሂጉ ኣታው ዕላልክን
ኪነማኒ ገይሩኒ።
ጽባቐ ግርማኽን መግለጺ ስኢኑ
መተንፈሰይ፣ ልግዐ ሹታኽን ደልዩ
ፊንፊን ኢሉ
ወርደ ጭንጣዮትክን ዓቐሉ ኣብዩዎ
ዘፈር፣ ወርድ ስርሑ ገይርዎ።
ብጎራዙ ኣሸንዳ ተሰሊባ ዓዲ
ዝላ ኩቡዲ እግረን ዘለሉ መዕለቢ
የናዲ።
ቃናአን ዝፈጠሮ ጥዑም ድምጺ
ምስ ንፋስ ሳጊሙ ኣብ እዝኒ ይፋጺ።
ጎራዙ ኣሸንዳ ደርፊ ዝቖለበን
ሰውሕን ጎላጉልን ጉጅትን ኣብ
ኣፍልበን።
ተቆጻጺያ ኣብ'ቲ ሩባ ሱቲ ለሰ
ብዘይብኣኽን ወጊሓ ኣይትምሰ
ንዓኽን ምፍታው መን'ሞ ይረኽቦ
ብኣኽን ምሽቓል ከኣ ልቢ ገቦ፣
ለዩሊዩ ኢለን
ከም ዱባ ሓንጠበን
ከምሸዊት ሸዊተን።

ነጋሲ ወልደማርያም (ገሲጋሲ)
ክ/ሰ -39

ዳሃብ ዳዊት

Congratulations!

ብዕለት 15/8/2014 1ይ ዓመትኪ ንዝብዓልኪ ምጭውቲ ጓልና

ዩሱራ ኣይብ

ብሩህ መጻኢ ንምነየልኪ
ወለድኺ፦ ኣይብ መሓመድ፣
ሓያት ጃህር
ኣሕዋትኪ፦ መርዋ ጀማል፡ዓቡዲ፣
ኣብ ደማም እትርከብ ዓባይኪ ጽገ
ዓባይኪ፦ ስቲ መሓመድ
ኣሞኺ፦ ኣብ ጅዳ እትርከብ መርየም
ኣሞኺ፡= ሙኒራ
ሓትነኺ፦ ሰናይት መንቀርዮስ
ስድራቤት ገብረኣምላኽ
ብምሉኣቶም

Congratulations

ዮ ሃ ና

ብዕለት 3/09/2014

2ይ ዓመትካ ዘብዓልካ ፍትው ወድና

ወሲም ኣወልኼር ዘይኑ

እንቋዕ ናብዚ መሰጋገሪ ዕድመ ኣብቀዓካ እናበልና፡ ኣብ ሂወትካ ምሉእ ጥዕናን ሰላምን ዘለዎ ሂወት ክተሕልፍ ንምነየልካ!!

ወለድኻ ኣወልኼር ዘይኑ
ኣሕመዲን
ምስ ምሉኣት ስድራቤት

happy birthday

ብዕለት 9/8/2014 ቀዳማይ ዓመትካ ዘብዓልካ ምጭው ህጻን

ፋኒኤል ዳኒኤል

ምስ ኣቦኻ፦ ዳኒኤል ዑቕባሚካኤል
ኣደኻ፦ መላዊት ፍስሃየ

ብዕለት 23/8/14 ቀዳማይ ዓመትኪ ዘብዓልኪ ምጭውቲ ህጻን

ገሊላ ሙሴ

ምስ ኣቦኺ፦ ሙሴ ዘወልዲ
ኣደኺ፦ ሳምራዊት መስፍን

ትስፋውን ርህውን መጻኢ ዕድል እናተመነኹ፡ ዕድመን ጥዕናን ክትረኽቡ ንልዑል ኣምላኽ እልምን!!!!!

ኣሞኹም ሳሌም ገብረማርያም

መኸተ ህዝባዊ ሰራዊት ብቓላት ወተሃደር ደርግ

'ቅስም የሰበረ ርምጃ'- ትርጉም ንያት ዝሰበረ ስጉምቲ ብዝብል ኣርእስቲ መጽሓፍ ዝደረሰ ወተሃደር ታደሰ ቴለ ሰልባኖ ኣብ 1976- '77 ኣብ ሰራዊት ደርጊ ከም ዝተቖጸረ ኣብ መጽሓፉ ይሕብር። ኣብ ዝተፈላለየ ኣሃዱታት ናይቲ ሰራዊት ክሰርሕ ድሕሪ ምጽናሕ ከኣ ኣብቲ ብህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ዝተማረኽሉ እዋን ብናይ 50 ሓለቓ ማዕርግ ናይ 6ይ ክፍለ ጦር (ኣስመራ ናይ ዝርከብ ክፍልታት) ፖለቲካዊ ጉዳያት ሓላፊ ኮይኑ ነበረ።

ንሱ፡ ወደባዊት ከተማ ምጽዋዕ ንምቁጽጻር ኣብ ዝተገብረ ውግእ'ዩ ብሰራዊት ህዝባዊ ግንባር ተማሪኹ። ኣብቲ ኩናት ተወጊኡ ምንባሩን ኣብ ሕክምና ናይቲ ውድብ ከም ዝተሓከመን'ውን ይገልጽ። ብድሕሪ'ዚ ምስ ካልኦት ምሩኻት ዓራርብ ኣብ ዝጸበሩሉ እዋን፡ ድሕሪ ሰለስተ ወርሒ ሞሊቑ ሱዳን ከም ዝኣተወ፡ ቀጺሉ ካርቱም ናብ ዝርከብ ኤምባሲ ኢትዮጵያ ኢዱ ከም ዝሃበ፡ እንደገና ናብ ኣዲስ ኣበባ ከም እተሰጎገረን ምስ ሓለቓ ጭፍራ ደርግ መንግስቱ ሃይለማርያም ክራኸብ ከም ዝኸኣለን ብዝርዝር ይሕብር። ሓለቓ 50 ታደሰ፡ ፕረዚደንት መንግስቱ ዝቐረበሉ ሕቶታትን ዝሃቦ መልስን'ዩ መብዝሕትኡ ትሕዝቶ መጽሓፉ። ንሱ "ይትረፍዶ ንፕረዚደንት መንግስቱ፡ ትሕቲኡ ዝለዉ ሰበስልጣናት ፊት ንፊት ተፋጢጥካ ንዝለዓሉ ሕቶታት ክትምልስ ይትረፍ ናይ ገዛእ ርእስኻ ጉዳይ ክትሓትት ዝሓቶ ድፍረት ዝፈልጦ'ዩ ዝፈልጦ" ይብል። ካብቲ ዝቐረበሉ ሕቶታት ብፍላይ ኣብ ጉዳይ ኤርትራ ዝምልከት ዝሃቦ መልሲ ከኣ ተረጒምና ነቕርቦ ኣሎና፦

ብንያም ሃይለ

-ኣብ ውግእ ወደባዊት ከተማ ምጽዋዕ ነይርካ ኢኻ። እቲ ውግእ ኣብዚ ግዜ'ዚ ኣብ ተኣፋፊ ኩነታት'ዩ ዝርከብ ዘሎ። ብፍላይ ንስኻ ኑቲ ውግእ ተኻፊልካዮ ኢኻ። እቲ ውግእ ብኸመይ ተጀመረ? ብኸመይ ከም እተዛዘመንዶ መረዳእካ?

*እቲ ውግእ ኣብ ሾመንተ ለካቲት 1990 ፍርቂ ለይቲ፡ ካብ ምጽዋዕ 85 ኪ.ሜ. ርሒቑ ኣብ ዝርከብ'ን ግንባር ሰለሙናን'ዩ ተጀሚሩ። እቲ ኹናት ኣዝዩ ወተሃደራዊ ውጥን ዝመልአ እዩ። ሰዓት 4፡ 00 ናይ ለይቲ ምስ ኮነ ኣብ ግንባር ሰለሙና ዝርከብ ናይ 6ይ ክፍለጦር ብርጌዳት ናይቲ ክፍለጦር ዋና መኣዘዚ፡ ባጽዕ ምስ ዝርከብ ናይቲ ክፍለጦር መኣዘዚ ርክቡ ኣቋረጸ። ናይ ሻዕብያ መጥቃዕቲ ዘድሊ ምድላዋትን ምውዳብን ስለዘነበሮ ዕድል ዝሁብ ኣይነበረን። ኑቲ ወርሒ ከጻንሕ ይኽእል'ዩ ዝተባህለሉ ናይ ሰለሙና ግንባር ኣብ ሰዓታት ክቋጻጸሮ ብምኽኣሉ ኣብ ወገን ሰራዊት ዓቢ ስንባደ ዝፈጠረ እዩ። እቲ ውግእ ክሳብ ንጽባሒቱ ብምቕጻል፡ ሻዕብያ ንጋሕተላይ(ዓይለት) ተቛጻጺርዎ። በዚ ኣብዮታዊ ሰራዊትና ንኽልተ ተገሚዑ። ጋሕተላይ ካብ ምጽዋዕ ንኣስመራ ኣብ ዘወስድ ናይ ቅጥራን ጽርግያ ዝርከብ ቦታ እዩ። ናይ ወገን ሰራዊት ኣብ ክልተ ምስ ተገምዐ እግሩ ብዘመርሖ ፍርቁ ናብ ምጽዋዕ ዝተረፈ ፍርቂ ድማ ናብ ኣስመራ ዘወስድ ጽርግያ ተኸቲሉ ናብ ደንጎሎ ኣምርሐ።

ሰራዊት ሻዕብያ ደጎሊ ምስ ሓዘ፡ ብሸነኽ ጺጋማይ ክንፊ ዝቐጸለ ናይ ሜካናይዝድ ኣሃዱኡም ብወገኑ ንጉርጉሱም ኣብ ትሕቲ ቁጽጽሩ ኣእትይዎ። ምሸት ካብ ሰዓት 8፡00 ጀሚሩ ናይ ሻዕብያ ሓይሊ ባሕሪ ምስ ናይ ኢትዮጵያ ሓይሊ ባሕሪ ከቢድ ናይ ባሕሪ ውግእ ኣካየደ። ጸላም ቀይሕ ባሕሪ ናብ ቀትሪ ተቐየረ። ናይ ከቢድ ብረት ቡምባታት ኣብ ባሕሪ ኣብ ዘንጸባርቐሉ እዋን ኣብ ከባቢ ምድሪ ዝርከብ ባሕሪ ፈሪሱን መሬት ዝዋሓጦን የምስሎ ነበረ። ሰዓት 10፡00 ናይ ለይቲ ኣቢሉ ኣብ መሬትን ባሕርን ዝካየድ ዝነበረ ኩናት ጠጠዉ በለ። እንደገና ሰዓት 4፡00 ናይ ለይቲ ውግእ ኣብ ከባቢ ባጽዕ ተጀመረ። ኣዝዩ ከቢድ ውግእ እዩ ነይሩ። ኣብዮታዊ ሰራዊት(ሰራዊት ደርግ) ዝከኣሎ ተኸላኺሉ። ኣብ ሳልሰቱ ሰዓት 7፡00 ናይ ንግሆ ምጽዋዕ ኣብ ዘተሓሳስብ ኩነታት ወደቐት። ሻዕብያ ሰራዊቱ ንቕድሚት እናሕለፈ ንመደበር ሓይሊ ባሕሪ ብመድፍዕ ቀጥቀጦ። ሆስፒታል ምጽዋዕ ብሓዊ ተባርዐ። ኣብቲ ናብ ጉርጉሱምን ኣስመራን ዝፈላሊ መገዲ ዝርከብ ኬላ፡ ኣብ ከባቢኡ ናይ ታንኪ ብታንኪ ውግእ ተኻየደ። ክልቲኣቶም ተፋለምቲ ሓይልታት ዝከኣሎም ተጠማጢሞም። ሻዕብያ ግና ላዕለዋይ ኢድ ረኺቡ ነበረ። ናይ መዳፍዕ ምጉራር፡ ናይ ጠያይቲ ፋጽያ ምጽዋዕ ብቐትሩ ከም እትጽልምት'ዩ ገይርዋ። ሰዓት ትሽዓተ ናይ ንግሆ ኣብዮታዊ ሰራዊትና ስለዝተዳኸመ ናብቲ ክልተ ክምቀል ተገደደ። ፍርቁ ናብ መደበር ሓይሊ ባሕሪ(ናቫል ቤዝ) ክኣቱ ከሎ፡ ዝተረፈ ድማ ንውሽጢ ባጽዕ ኣተወ። ሰራዊት ሻዕብያ ከኣ ንዕዳጋ ምሉእ ብምሉእ ተቘጻጸሮ። ካብ ዕዳጋ ናብ ውሽጢ ባጽዕ ዘእቱ ሓደ ኪ.ሜ. ዝንውሓቱ ጽርግያ ኑቲ ባሕሪ'ውን ንኽልተ ዝመቅል እዩ። እዚ ቀጢን ናይ ቅጥራን ጽርግያ'ውን ተዓጽወ። እንተ'ቲ ናብ መደበር ሓይሊ ባሕሪ(ናቫል ቤዝ) ዘወስድ ወሳኒ መገዲ ብሰራዊት ሻዕብያ'ዩ ተታሒዙ። ነዚ ምሓዝ ማለት ባጽዕ ዳርጋ 90% ኣብ ትሕቲ ምቁጽጻርካ ምእታው ማለት እዩ። ምኽንያቱ ኣብዮታዊ ሰራዊት ብድሕሪኡ ብቐይሕ ባሕሪ፡ ብቕድሚኡ ድማ ብሰራዊት ሻዕብያ ስለ ዝተኸበበ። ናይ ወገን ጦር ዓቢ ናይ ሞራል ውድቀት በጺሕዎ። ብመንጽሩ ሰራዊት ሻዕብያ ዓቢ ሞራል ስለዝተሰምዖ ኑቲ መደበር ሓይሊ ባሕሪ ንምሓዝ መሊሱ ተጋደለ። እንተ ሰራዊትና ብቕድሚኡ ጸላኢ ብድሕሪኡ ባሕሪ'የም ኣፋጢጦምሉ። ክንዲ ዝኾነ ሞት ዘይተርፍ ምዃኑ ስለዝተገንዘበ ብዝሓዞ ብረት ኣብ መደበር ሓይሊ ባሕርን ግራር ዝተባህለ ዞባን ናይ ከተማ ውግእ ኣካየደ። ሰዓት 8፡00 ናይ ምሸት ምስ ኮነ እቲ ውግእ ዝሕል በለ።

ንጽባሒቱ ሰዓት 4፡00 ናይ ንግሆ ጀሚሩ መደበር ሓይሊ ባሕሪን ከባቢ ወደብ ምጽዋዕን ብናይ መድፍዕን ታንክን ጠያይቲ ነደደ። እቲ ኩነታት ካብ ኢድ ወድ ሰብ ዝትኮስ ዘይኮነስ ካብ ሰማይ ዝዘንብ ዝነበረ'ዩ ዝመስል። ኣብዮታዊ ሰራዊትን ህዝቢ ምጽዋዕን ኣዝዮም ተሰናበዱ። ኣብ ወደብ ምጽዋዕ ተኾሚሩ ዝነበረ እኽልን ካልእ ናውትን ናብ መከላኸሊ ዕርዲ ተቐየረ። ነፍሲ ወከፍ ወተሃደር ክሻ ስርናይ እናተሰከመ'ዩ ዕርዱ ዝሰርሕ ዝነበረ። በዚ ኩነታት'ዚ ምድረ ሰማይ ነግሀ። ሻቡ ኣብ መደበር ሓይሊ ባሕሪ(ናቫል ቤዝ) ኣነ ብዓይነይ ርእየዮ ዘይፈልጥ ናይ ዓበይቲ መዳፍዕን ፎኮስቲ ብረታትን ከምኡ'ውን ናይ ኢድ ብኢድ ውግእ ተጀመረ። ሻዕብያ ብባሕርን መሬትን ብዝፈነዎ ከቢድ መጥቃዕቲ ሰዓት 10፡00 ናይ ንግሆ ንመደበር ሓይሊ ባሕሪ ክቈጻጸሮ በቕዐ። መራኽብ ሓይሊ ባሕሪ ኢትዮጵያ ኣብቲ ባሕሪ ፋሕ ኢለን ኑቲ ናተን ዝነበረ መደበር ናብ ምድብዳብ ኣተዋ። ተዋጋእቲ ነፈርቲ ብወገነን ከቢድ ቦምባታት ናብቲ መደበር ሓይሊ ባሕሪ ኣዘነባ። እቲ ተኣኪቡ ዝነበረን ናይ ሓይሊ ባሕሪ ምጽዋዕ መዐደሊ ነዳዲ ብሓዊ ተቓጸለ። ባጽዕ ድማ ብቐትሩ ጸልመተት።

ሻዕብያ ናይ ምጽዋዕ ወደብን ከተማን ቀልጢፉ ክቋጻጸሮ ኣይከኣለን። እቲ ንባሕሪ ኣብ ክልተ ዝመቅል ናይ ቅጥራን ጽርግያን መገዲ ባቡርን ሓደ ሽሕ ኪ.ሜ. ርሕቀት'ዩ ዘለዎ። ነዚ ጽርግያ ሻዕብያ ስለዝዓጸዎ ኣብዮታዊ ሰራዊት ናብ ውሽጢ ባጽዕ ምእታው ኮነ ምውጻእ ስኢኑ ኣብ መጻወድያ'ዩ ኣትዩ። ሻዕብያ፡ ውሽጢ ባጽዕ ዝርከብ ኣብዮታዊ ሰራዊት ክወጽእ ከም ዘይክእል ኣብ ዘተኣማምን ደረጃ በጺሑ። ብኸቢድ ብረት ገይሩ'ውን ስለዝቐጥቀጦ ኣብ ልዕሊ ኣብዮታዊ ሰራዊት ከቢድ ህልቂት'ዩ ወሪዱ። ቀይሕ ባሕሪ ንባዕሉ ዓቢ ጸላኢ'ዩ ኮይንዎ። ከተማ ምጽዋዕ ብቐይሕ ባሕሪ ዝተኸበበት ብምዃና መውጽኢ መገዲ የለን። ኣብዮታዊ ሰራዊት ተሰፋ ስለዝቖረጸ ዝጉብሮ ጠፊእዎ ከቢድ ብረት ክሳብ ዝቐትሎ ኮፍ ኢልካ ካብ ምጽባይ ካልእ ምርጫ ኣይነበሮን። ዞባታትን መገድታትን ባጽዕ ብሬሳ መሊኡ ቀባሪ ክሳብ ዝስእን ኮነ። 'ዝቐብረኒ የብለይን' ብምባል ተሰፋ ዝቖረጸ ሰራዊትና ዋላ ዓሳ ይብልዓኒ እናበለ ዘለሉ ኣብ ባሕሪ እናኣተወ ሰጠመ። ኣስከሬናት ብማዕበል ቀይሕ ባሕሪ ገልታዕታዕ ክበል ጀመረ። መሬትን ባሕርን ብሬሳታት መልአ። ከተማ ምጽዋዕ ብናይ ኢትዮጵያ ሓይሊ ኣየርን ከምኡ'ውን ብመዳፍዕን ሻዕብያን ብዮርዕ ተሃሞኸት። መብዛሕትኡ ኣብ ውሽጢ ወደብ ዝርከብ ኣባይቲ ሓዊ ኣተዎ። እቲ ኣከባቢ ብሬሳ፡ ሽታ ነዳድን ትክን ተዓብለኸ። ማይ ቀይሕ ባሕሪ ጨው ብምዃኑ ኣይስተን እዩ። እንተኾነ ማይ ጸሚኦም ካብ ባሕሪ ማይ ሰቲዮም ዝተመረዙን ዝሞቱን ወተሃደራት መቁጸሪ የብሎምን። ሻዕብያ ኣብ ሳልሰቲ ኑቲ ኩሉ ቦታታት ድሕሪ ምቁጽጻሩ ብዕለት 7/6/ 82 (ኣቈጻጽራ ግእዝ) ክልተ ወተሃደራቲ ኂ. ኂ. ኮይናምን ኣብ ዕንጨይቲ ዝተኣሰረ ጻዕዳ ጨርቂ ሒዞምን ካብ ሻዕብያ ናብ ኣብዮታዊ ሰራዊት መጹ። ንምንታይ ከም ዝመጹ ኣብ ዝተሓተትሉ ካብ ሻዕብያ ናብ ብ/ጀነራል ተሾመ ደብዳበ ከብጽሕ ኢና በሉ።

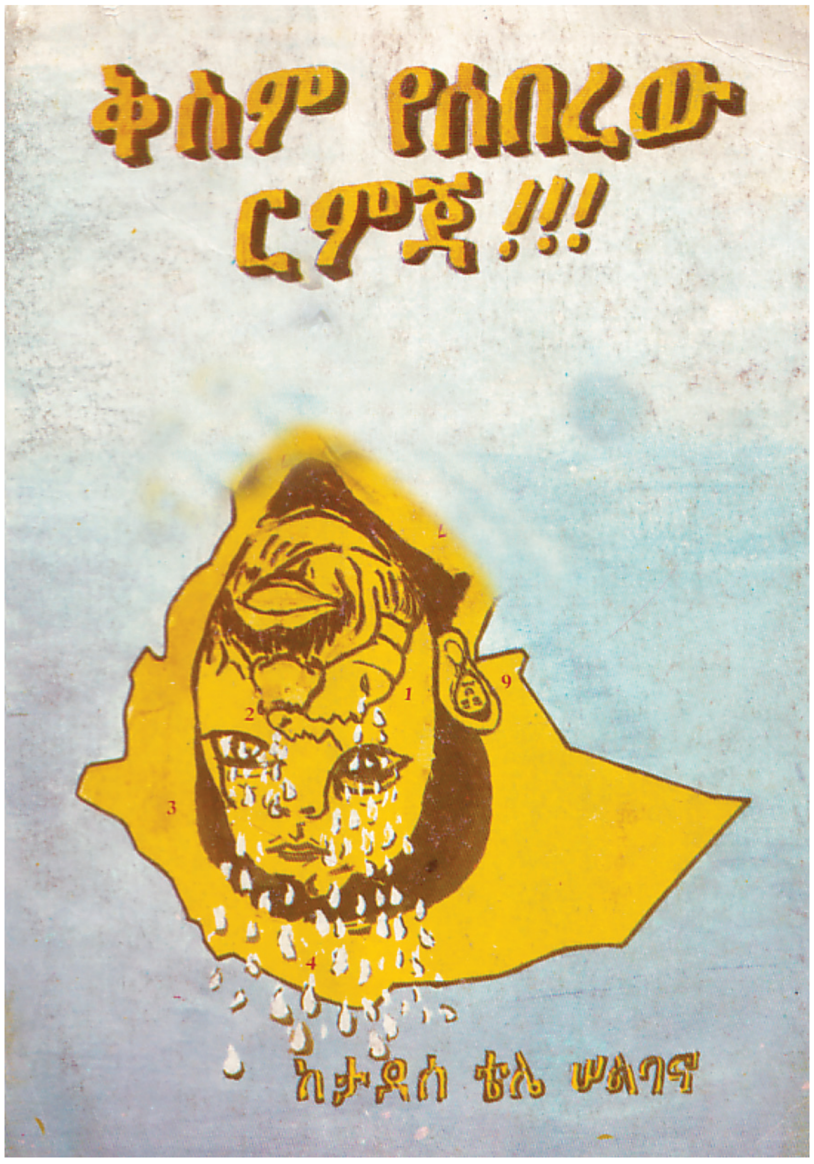

ይቕጽል

ቀላማጢጣሰን በለሰን ክቑጥቊጡ መን ፈቒዱሎም?

ኣብ ኣስመራ ምምሕዳር ከባቢ ኣኽሪያ (ገዛ ታኒካ) ዋንኑቱ ናይ መንግስቲ ዝኾነ ቀላሚጦሰን በለሰን ኣሎ። ኣብዚ እዋን እቲ ኣግራብን በለሰን ብውልቀ ሰባት እናተቖርጸ ገዛውቲ ይስራሕ ኣሎ። እቲ ቀላሚጦሰን በለሰን ኑቲ ከባቢ ካብ ፍግረ መሬት ዝከላኸል ዝነበረ ኮይኑ፡ ምስ ምቑራጹ ብፍላይ ኣብ ክረምቲ ኣብ ትሕቲኡ ንዘርኩብ ኣባይቲ ንሓደጋ ከየቃልዕ ስክፍታ ፈጢሩ ይርከብ። ቅድሚ ሕጂ ኣብ ክረምቲ ብዘሰዓበ ውሕጅ ኣብ ልዕሊ ሰብን ንብረትን ጉድኣት ኣውሪዱ ነይሩ።

ንምኳኑ እዞም ውልቀ ሰባት ኑቲ ኣግራብን በለሰን ክቑጥቑጡ መን ኣፍቂዱሎም? ኑቲ ዝወርድ ዘሎ ሃሲያኸ ምምሕዳር ንኡስ ዞባ ኣኽርያ ይፈልጦ ድዩ? እቲ ዝስራሕ ዘሎ ኣባይቲ ሕጋዊ ኣብ ርእሲ ዘይምኳኑ፡ እቲ ኣብ ልዕሊ ኣግራብ ዝወርድ ዘሎ ሃሲያ'ውን ሽለል ክበሃል ዘይግብኦ እዩ። እምበኣር ኑቲ ዘይሓላፍነታውያን ውልቀ ሰባት ጸልማት ተጎልቢቦም ኣብ ልዕሊ ኣግራብ ዘውርድዎ ዘለዉ ብርሰት ንምክልኻል ዝምልከቶ ኣካል ኣድላዪ ስጉምቲ ክወስድ ኣዘካኽር።

ተማ/ ማሰፍን ኣብርሃ - ኣስመራ

ሓደገ መማዛእቲ ከይሳዕረረ ከሎ

ዝ. ርእይቶ ክጽሕፍ ዝደረኾኒ፡ ዝሓለፈ መዓልታት መንእሰያት ከተማ ኣቑርደት ኣብ ክልተ ጉጅለ ተኸፋፊሎም ብኣብትርን ደናጉላን ክተሃራረሙ ብምርኣየይ እዩ። በቲ ዝተፈጥረ ኣምባጓሮ ኣብ ልዕሊ ገለ ካብኦም መንእሰያት ጉድኣት ብምውራዱ ንሆስፒታል ክወሰዱ ተገዲዶም። ኑቲ ዕግርግር ተቐማጦ'ታ ከተማ እንተ ዘይህድእዎ ድማ ክስዕብ ዝኽእል ዝነበረ ሓደጋ ክሳዕ ክንደይ ከቢድ ከምዝነበረ ንምግማቱ ኣየጸግምን።

እዚ ብጉጅለ (ደቂ ገዛውቲ) ተወዲቦም ዝግበር ናይ መንእሰያት ባእሲ ሓደገ መማዛእቲ'ዩ። ኣብ እዋን መማዛእቲ ብፍላይ ኣብ ዓበይቲ ከተማታት ዝነብሩ መንእሰያት ብዙሕ ሃገርም ንኸይሓስብን ናብ ሰውራ ኤርትራ ንኸይጽምበሩን ከም መሳርሒ ኮይኑ የገልግል ምንባሩ ድማ ይዝከር። ብእዋኑ እንተዘይ ተኣሪሙ ከኣ ሳዕቤኑ ቀሊል ኣይኮነን። ስለዚ ዝ. ሓደገኛ ተርእዮ ንምክልኻል ህዝቢ፡ ምምሕዳርን ፖሊስን ብሓባር ክሰርሑ ኣዘኻኽር።

ሓሰን ኣርኣያ (ወዲ ኣርኣያ) - እንግርን

ደባርዋ ተወሳኺ መከፋፈሊ ጋዝ ትጠልብ

በዚ ኣጋጣሚ ክዝረበሉ ዝደለኹ ኣብ ከተማ ደባርዋ ዝሎ ዕደላ ጋዝ ብዝምልከት እዩ። ኣብ ከተማና ሓንቲ መከፋፈሊት ጋዝ ጥራሕ'ያ ዘላ። እዛ መከፋፈሊት ጋዝ ብዓቕማ ኣገልግሎት ትህብ'ኳ እንተኾነት፡ ምስ ምዕባይ እዛ ከተማ ግን ኣኻሊት ኣይኮነትን። ምስ ምስፋሕ ከተማ ደባርዋ ብዙሒ ተቐማጦኣ'ውን እናወሰኸ'ዩ ዝኸይድ ዘሎ። ብፍላይ ኣብዚ እዋን ዝኸፈተ ዘሎ ሆቴላት፡ ኣብያተ ቁርስን ካልኦት ትካላት ማሕበራዊ ኣገልግሎትን ኣዝዩ ብዙሕ እዩ።

እዛ እኽሊ መዐደሊት ጋዝ ንኹሉ ተገልጋሊ ክተከፋፍል ስለዘይትኽእል ከተማ ደባርዋ ኣብ ሰለስተ ዞናት ተኸፋፊላ ጋዝ ብኮታ ከምዝዕደል'ዩ ዝፍተን ዘሎ። ብምኳኑ ንኹሉ ክሳብ ዝዕደሕ ሕንጎብ ምስተዓደሉ ከይደገሙ እኸሆ ሻዱሻይ ወርሓም ዝሓዙ ኣሎዉ። ብተወሳኺ ኣብ ንኡስ ዞባ ደባርዋ ዝጥርኑ ዓድታት ተጠቀምቲ ጋዝ ክኾና ምጅማረን'ውን ዘተባብዕ'ኳ እንተኾነ፡ ኑቲ ዝጸንሐ ሕጽረት ግን መሊሱ ዘጋድድ ኮይኑ'ሎ።

እምበኣር ምስ ምስፋሕ ከተማ ደባርዋ እታ ዘላ እኽሊ መከፋፈሊት ጋዝ ኑቲ ዘሎ ጠለብ ክተማልእ ኢልካ ዘይሕሰብ እዩ። ዝ. ጸገም ንምፍታሕ ድማ ኣብ ከተማ ደባርዋ ተወሳኺት መከፋፈሊ ጋዝ ከድልያ እዩን። ብምኳኑ ዓቕሚ ዘለዎም ሰብ ርእሰማል ኣብዚ ዓውዲ ክሰጥፉ እናዘተባብዐ ምምሕዳር ከተማ ደባርዋ ከኣ ኑቶም ገዘቦም ከውፍሩ ዝደልዩ ዘድሊ ምትብባዕ ክገብር በዚ ኣጋጣሚ ርእይቶይ ኣፍስስ።

የማነ ይሕደጎ - ደባርዋ

ሓይሊ ኣንስተይቲ ሕብረተሰብ'ያ

ኣርእስቲ ጽሑፈይ ገለ ምትሕልላኽ ዘለዎ ክመስል ይኽእል እዩ። ኣየናይ'ዩ ዝያዳ ዝጸሉ? ሕብረተሰብ ብሰድራቤት ስለዝቘውም ተራን ጽልዋን ሓይሊ ኣንስተይቲ እንተ ድኣ ርኢና ድማ፡ ሓላፍነት ሕብረተሰብ ዝተሰከመት ምኳና ክንርዳእ ንኽእል። ዝዓበየት ጓሳዩት ሕብረተሰብን ንምኞቱ እትጽዕርን እታ ብዓልቲ ሓዳር፡ ሓፍቲን ወይዘሪትን ሓይሊ ኣንስተይቲ እያ። ክቡርን ጽቡቕን ባህሊን ወግዒን ዘለዎ ህዝቢ እተፍሪ እታ ቤት ትምህርቲ ዝኾነት ኣደ እያ።

ሓይሊ ኣንስተይቲ ብጽቡቕ እንተ ድኣ ተመልሚላ ካብ ጸገማትን ሽግራትን ናጻ ዝኾነ ጥዑይ ሕብረተሰብ ኩተረጋግጽ ከም እትኽእል ዘጠራጥር ኣይኮነን። ምህርቲ ሓይሊ ኣንስተይቲ ንኩሉ ዝኸደን ዝብላዕን ዝስተን ብጽሬት ስለእትሕዝ ንሰድራቤታ ካብ ሕማማት ትከላኸል። ስለዚ ውሕስነት ሰድራቤትን ሕብረተሰብን ድማ ተረጋግጽ።

ምህርቲ ኣደ፡ ፍልጠታን ሞያኣን ናብ ውላድ፡ ኣሐዋትን ሰብኡትን ተሰጋግር። ቅኑዕ መገዲ ትመርሕ። ንሕብረተሰብ ካብ ግጉይን ሓደገኛን ኣንፈት ተድሕን። ንዓቕምን ፍልጠትን ሓይሊ ኣንስተይቲ ምጥቃም ንኩሉ ዓቕምን ፍልጠትን ሕብረተሰብ ምጥቃም ማለት እዩ። ብኣንጻሩ ነዚ ዓቕሚ'ዚ ዘይምጥቃም ድማ ንዓቕሚ ፍርቂ ሕብረተሰብ ምልማስ እዩ።

ኣብ ኤርትራ እንተ ርኢና ግን፡ ኤርትራዊት ሓይሊ ኣንስተይቲ ብማዕረ ወዲ ተባዕታይ ንሓርነት ሃገራ ተቓሊሳ፡ ሰንኪላን ተሰዊኣን። መማዛእቲ ዘዕንዎ ሃገር ኣብ ምህናጽ ሓላፍነት ተሰኪማ እጃማ ኣብ ምብርካት ትርከብ። ኣብ መደባት ሃገራዊ ልምዓትን ህንጻትን ዕማም ምውሓስ ሃገራዊ ልዑላውነትን ብኣድማዕነት ተሳቲፋን ትሳተፍ ኣላን።

ነፍሲ ወከፍ ስራሕ ውጽኢታዊ ክኸውን እንተ ድኣ ኮይኑ ፕሮግራምን ውዳበን ከምዝድልዮ ፍሉጥ እዩ። ሃገራዊ ማሕበር ደቀንስትዮ ኤርትራ (ሃ.ማ.ደ.ኤ) ከኣ ኣበርክቶን ተሳታፍነትን ኤርትራዊት ሓይሊ ኣንስተይቲ ንምውዳብን ንምዕባይን መሰላታ ንምውሓስን ኣብ መድረኽ ሓርነታዊ ቃልሲ ዝተመስረተ ውድብ እዩ። ብፍልጠት እናንሰሰን እናዕጠቀን ድማ ንመሰላታ ከም እትጣበቐ ገይሩዋ። ሃገራዊ ቀጠባ ኣብ ምብርባር ብኣድማዕነት ንኽትሳተፍ'ውን ብዓቕሙ ፋይናንሳዊ ሓገዛት ገይሩላ። ንፖለቲካዊ፡ ቀጠባዊ፡ ማሕበራውን ባህላውን መሰላታ ብተወፋይነት ተኸላኺሉ። ብዘካየዶ ዘይሕለል ቃልሲ ድማ ፍትሒን ማዕርነትን ዘውሕስ ሕግታትን ኣዋጃትን ከም ዝወጽእ ገይሩ።

ብሳላ'ቲ ማሕበር ዘካየዶ ሓያል ጻዕሪ ድማ ኤርትራዊት ሓይሊ ኣንስተይቲ ኣብ ፖለቲካዊ ስልጣን ብምስታፍ ኣብ ውሽጢ ሓገግትን ፈጸምትን ኣካላት ኣድማዒ ተራ ከምዝህልዋ ኮይና። ኑቲ ኣብ ዝሓለፈ መዋእል ዝቅይዳ ዝነበረ ድሑር ባህሊታትን እምነታትን ድሕሪ ምብታኻ ኣብ ኩሉ መዳያት ክትሳተፍ በቒዓ። ስለዚ ነዛ ኣደ ሕብረተሰብ ዝኾነት ኤርትራዊት ሓይሊ ኣንስተይቲ ብኣጋጣሚ ሻውዓይ ጉባኤኣ የሃና እናበልኩ፡ ቀጻሊ ዓወትን ዕቤትን እምንየላ።

መሓመድ ኑር ያሕያ - ሚሪ ዜና

ዓገብ ክበሃል ኣለዎ

ወግዓዊ ታሪፍ ኣስመራ ጸሮና 41 ናቕፋ እዩ። እዚ ኣብ ትኬት ዝጸሓፍ ኮይኑ፡ ብግብሪ ግን ህዝቢ 70 ናቕፋ ወይ ልዕሊኡ'ዩ ዝኸፍል። እቲ ካብ ኩሉ ዘገርም ድማ እዚ ዋጋ በተን ኣብ መስመር ዝተመደባ ናይ ግሊ ኣውቶቡሳት ምሕታቱ ጥራይ ዘይኮነ፡ ኣብ ቅድሚ ቤት ጽሕፈት ምውፋር ዝፍጸም ምኳኑ'ዩ። እዚ ከምዚ ዝኣመሰለ ምዝመዛ ኣብቲ ናይ ግሊ ኣውቶቡሳት ዝንቀሳቐሳሉ መስመራት ብተደጋጋሚ ዝፍጸም'ኳ እንተኾነ ክገድድ ደኣምበር ክመሓየሽ ኣይረአን።

ዝሓለፈ ሰሙን ካብ ኣስመራ ንጸሮና ብቐጥታ እትኸይድ ኣውቶቡስ ስለዘይነበረት፡ ካብ ደቀምሓረ እትብገስ ኣውቶቡስ ንምርካብ ኣንጊህና ኢና ነቒልና። ደቀምሓረ ምስኣተና ዘጋጠመና ድማ ክትኣምኖ ዘጸግም ተርእዮ እዩ ጕኒፋና። ካብ ደቀምሓረ ንጸሮና ነፍስ ወከፍ ተጓዓዚ 150 ናቕፋ ክኸፍል'ዩ ተሓቲቱ! ምስ እትዛረቦ ስለዘይብልካ ግን ኣለካ ትኸይድ የብልካን ትተርፍ። ብሕጽረት ገንዘብ ዝተረፉ ተሳፈርቲ'ውን ብዙሓት እዮም። እንተኾነ ዝከታተል ይኹን ዓገብ ዝብል የለን።

እዚ ከምዚ ዝኣመሰለ ምዝመዛ ኣብቲ ናይ ግሊ ኣውቶቡሳት ዝመላለሳሉ መስመራት ልሙድ ተርእዮ እዩ። ወነንቲ ኣውቶቡስ ብዛዕባዚ ዝህቡዎ ምምስምስ መሰሓቕ'ኳ እንተኾነ፡ ዛጊት ግን ድላዮም ካብ ምግባር ዝዓግቶም ኣይተረኸበን። ካልእ እዋን እንተተረፈ ብምዉፋር እትምደብ ኣውቶቡስ ነዳዲ ከምዝፍቀደላ ድማ ካብ ማንም ዝተኸወለ ኣይኮነን። እቲ ሓቂ እዚ ካብ ኮነ፡ ኣብ ታሪፍ ዝግበር ወሰኽ ደኣ እንታይ'ዩ መበገሲኡ? ምቁጽጻር የድልዮ ኣሎ።

ሳልሕ ዓብደላ - ኣስመራ

ዓይንና ጸቡቕ ርእዩ

ኣብ ዝሓለፈ ሳምንቲ ኣብ ከባቢ መደበር ንኽትረኦ ዘስገድግድ ጓሓፍ'የ ተዓዚበ። እቲ ካብ ባኒ ወጻኢ ኣብ ጽርግያ ፋሕ ኢሉ ዝነበረ ጓሓፍ ክራማት ተወሲኹዎ ብዘይካ'ቲ ፈጢሩዎ ዝነበረ ሕማቕ ትርኢት ብሽታ'ውን ዘቐርብ ኣይነበረን። ዝ. ኩነታት ዝገልጽ ርእይቶ'ውን ብስእሊ ተሰኒዩ ኣብ ጋዜጣ ሓዳስ ኤርትራ፡ ዓምዲ ደብዳቤታት ቀሪቡ ነይሩ። እቲ ርእይቶ፡ እዚ ከባቢ ህዝቢ ብጻዕቂ ዝነብረሉ ስለዝኾነ፡ እቲ ቦታ ሰሩዕ ናይ ጽሬት ክትትል ከምዝድልዮ ዝእንፍት ድማ'ዩ።

ብተመሳሳሊ ኣብ ዝሓለፈ ሕታም ጋዜጣ ሓዳስ ኤርትራ ዓምዲ ደብዳቤታት ኣንዝቡዚ ኣብ ኣስመራ፡ ከባቢ መደበር ንዝነበረ ረስሓት ብዝምልከት ርእይቶ ንንባብ ምብቅዑ ይዝከር። እቲ ብዓሕረዋይ ወገን ካብታ ንሽኻኽ ምብራቕ እትጥምት ኣፍደገ መደበር ጀሚሩ ንጁጋም ክሳብ ከባቢ መቓብር ዝዝርጋሕ ጓሓፍ፡ ብምብዝሑ ዝኣክል መርገጺ እግሪ ከምዝይነበሮ ኣብቲ ርእይቶ ተጠቒሱ ነይሩ። ኣብቲ ቦታ መኣከቢ ርስሓት (ባኒ) እኳ እንተሃለወት፡ እቲ ርስሓት ግን ኩሉ ግዜ መሊኡ ከምዝፈስሰ'ውን ኣንቢበ። ብሓፈሻ እቲ ከባቢ ንርኣዩ ባህ ዘብል ኣይነበረን።

ዝሓለፈ ሰሙን በዚ ከባቢታት ኣብ ዝተንቀሳቐስኩሉ እዋን ግን እዚ ኣብ ላዕሊ ዝተጠቕሰ ርስሓት ነርያ ነበረ ኮይኑ'ዩ ጸኒሑኒ። እቲ ጓሓፍ ምስ ብምልእ ተላዒሉ ኣዝዩ ጸሪዩ ይርከብ። በዚ ድማ ንዝቐረበ ርእይቶ ብምቕባል ኑቲ ከባቢ ንምጽራይ ቅልጡፍ ስጉምቲ ንዝወሰዱ ኣካላት ከመስግን እደሊ።

ወዲ ዓንደ ከባቢ መደበር

ወዲ ተስፋይ

ብኣማኑኤል ዘርኣይ

ትንፋስ ዘይህብ ኣብ ኣዝዩ ብርቱዕን ጽዑፅን ኩናት ኢዮም ጸኒሖም። ደምጺ ጠያይትን ቦምባታት መድፍዓጅን ፈኩስን ከቢድ ብረትን ካብን ናብን እዝንኻ ብዘጽምም ኩነት እንተፈናጨለ ንመሬት እሳቱ ኩዕይላ'ዩ። ሰማይ ደበናታት ኣንጠጥዩሉ ነበረ። ጸሓይ'ውን ካቡቲ ኩናት ዝሃደመት ክትመስል ምሉእ መዓልቲ ተኸዊላ'ያ ውዒላ። ጸላኢ ካቡቲ ዓሪድሉ ዝነበረ ቀንዲ መስመሩ ኣስመራ - ከረን ብፍላይ ኣብ ዒላበርዕድ ሃኒጽዎ ዝነበረ ዕርድታት ክለቅቕ ሓያል መስዋእቲ'ዩ ሓቲቱ።

ንመጥቃዕቲ ብልዑል ኒሕ ዝጀመረ ተጋዳላይ ብሓያል ወንን ተወፋይነትን ተረባረበ። ናይ 3ይ መዓልቲ ኩናት 3፡30 ናይ ለይቲ'ዩ ዝጀመረ። ኣብ ከባቢ 1፡30 ድሕሪ ቀትሪ ኣቢሉ፡ ኣብ ኢጋ እቲ ኩናት ምዝዛሙ ግና፡ ኣብታ ወዲ ተስፋይ ዝመርሓ ዝነበረት ጋንታ ፍሉይ ተርእዮ ኣጋጠመ።

***

"ኣንታ መርሃዊ ሓወይ ካን ዲኻ ጨኪንካ ንገድሊ ክትጽንበር?" ሓተተት ሰናይት ብሰበር ልባ እናጠመተቶ። ወዲ ተስፋይ ነቲ ዝሰጉዶ ዝነበረ ሳንጣኡ ኣብ ዝባኑ ኣዕሪፉ ነታ ፈቃር ሰበይቱ ጠመታ። ደንጊጹ ንውሽጡ እኳ እንተሃወጾ፡ ኩነታት ሃገር ግን ንኺጋደልዩ ኣገዲድዎ። "ኣይትጠራጠሪ ሰናይት፡ ኤርትራ ናጻ እትኾነሉ ግዜ ርሑቕ ኣይክኸውንን'ዩ። ንፋስ ገዛእቲ በሊኑ ንፋስ ዓድና እንሸትተሉ ግዜ ክመጽእ'ዩ። እዚ ክኸውን ግን ኣነ ካብኺ ክፍለ ግድን ይኸውን።" እታ ልባ ዘይገበረላ ሰናይት ናይ ቅብጸት ቃሉ ሰምዐት። እታ ልዕሊ ሽሙ ዝኾነት ወዲ ተስፋይ ትብል ሓረግ ኣይትጥቀመላን'ያ። ኩሉ ግዜ ብስሙ ምስ ጸውዐቶ'ያ።

ንገድሊ እንተኸይዱ ኣብኡ ብመስዋእቲ ዝተርፍ'ምበር ብህይወቱ ዝመጽእ ኣይመስላን'ዩ። ስለዚ'ያ ድማ ንሓዳራ ዝደንገጸትሉ። "ፍሽኽ እናበልኪ ኩተፋንውኒ'የ ዝደሊ ሰኑ ሓፍተይ። ምኽንያቱ ምስ'ዚ ናይ መውዳእታ ዕላልና ክጉዓዝ ስለዘኾንኩ።" በለ። ሰናይት ግን መመሊሳ ንብዓታ ተርግፍ ነበረት። ንዘልኣለም ዝፍሊያ ዘሎ 'ምበር ክምለሳ ዘሎ ተስፋ ምህሙን ምኳኑ'ያ ትፈልጥ። ካብ መስዋእቱ ምስ ሰምዐት ድማ፡ ብህይወቱ እንከሎ ክትብኽዮሉ ዝሓሸ ኮይኑ ተሰምዓ።

"ኦሮማይ ድሕሪ ሕጂ'ኳ ክንደየናይ ኪይንራኸብ! ናብዚ ንርእዮ ዘሎና ኩናት ዝኸይድ'ምበር ዝምለስ እኳ ዘይራኣና። ክንራኸብ ንኽእል ኮይኑ ይሰምዓኒ የሎን። ግን ኣዝየ ይፈትወካ'የ መርሃዊ ሓወይ።" ወዲ ተስፋይ ብዘረባኣ ሕንቕንቕ በለ። ናብ ሕቑፉ ከእትዋ'ኳ እንተደለየ ክጭክን'ውን ደለየ። ብውሽጡ ድማ ንመማዝእቲ ይረግም ነበረ። 'ኣየ መማዝእቲ ሕሱም' እናበለ ዝሓለፎ ህይወት ኩብቅዕ እንተኾይኑ ምስ ኣሕዋቱ ክዓጥቕ ከም ዘለዎ'ዩ ዝኣምን።

ሰናይት ሓፍተይ ኩብድኺ ከውሒ ግበርያ። ቀለውዕ ምዕባይ ከቢድ'ዩ ግን በጃኺ ከኣልየ። ክሳብ ዝኾነ ዝኸውን በዘን ጥራት ናይ ገዛና ጌርኪ ነቲ እዋን ኣከናውንዮ። ስድራ ስለ ዘይፈለጡ ሓደራ ብጩቕ ከይትብሊ። ብሕማቕ ሓሳብ ድማ ኣይትሳቐ'ዩ።" ወዲ ተስፋይ ነታ ዝፍሊያ ዝነበረት ዘፍቅራ በዓልቲ ቤቱ ከጸናንዓ ዝከኣሎ ገበረ። ንሰለ ዘረባ'ምበር ንሱ'ውን ምፍልላይሲ ይህውጾ ደኣ ነበረ። ቤቱ ኩሓድግ ስለ ዝተገደደ'ምበር ምስ ስድርኡ ክማሙቕ ጸሊኡ ኣይኮነን።

"ኣነ ከምዚ ኢለ ዝጸንሕ ከይመስለካ! እታ ንዓኻ ዝረኸበት ክትረኽበኒ'የ ሃረር ዝብል። ኣብዚኣ ብድሕሬኻ ኮፍ ኩብል ከም ዘይኮንኩ ድማ ፍለጥ!" ሰናይት ሓንሓነት። ንዓመት 1979 ካብ በዓል ቤታ ስለ ዝፈለየታ ድማ ኣዚያ ጸልኣታ።

ስድራ መርሃዊ ሓደ ንዕኡ ኢዮም ወሊዶም። ብኩትትናኡ ስለ ዘመርዓውዎ ድማ ክልተ ቆልዑ ወሊድሎም ኢዩ ንሜዳ ዝወጽእ ዝነበረ። ወዲ ተስፋይ ናይ መውዳእታ ክዘረባ ኣፉ ከፈተ። "ትሰምዕኒ እንተኾንኪ እዚ ግዜ ከምኡ ኢሉ ክጉዓዝ ከም ዘይኮነ ሓቢረኪ'የ። ናትኪ ምስዑብ ድማ ትርጉም የብሉን። እስኪ ሕሰቢ ናተይ ምፍላይ እናሕሰበንስ ዝዓም ቆልዑ ናትኪ ድማ ክውሰኾም። ብዓቢኡ ድማ ሓው የብለይ ሓውቲ እዚ ቤት ከመይ ክኸውን ትሓስቢ! በጃኺ ብስምዒት ኣይትዛረቢ!" ከም ቁጥዕ ኢሉ ጠመታ።

ሰናይት ግን ንዘረባኡ ዘሰላስል ግዜ ኣይነበራን። እቲ እትጉብሮ ብውሽጣ ዝወድኣቶ መሰለት። ወዲ ተስፋይ ሰዓቱ ተመልከተ። ድሮ ጸሓይ እትዓርበሉ ግዜ ኣኺሉ ነበረ። ስለዚ ኩብገስ ነቶም ቆጺሮምዎ ዝነበሩ ሓፋሽ ውድባት ኣብ ቦታ ቆጸራ ክጸንሕዎም ስለ ዝነበሮ ኣእጋሩ ናብ ልዳት ኣቕንዐ።

ሓንሳብ ንበዓልቲ ቤቱ ግልጽ ኢሉ ጠመታ። ንሳ'ውን ቅንዕ ኢላ ጠመተቶ። "ኣጆኺ ዝሰገር ግዜ'ዩ" ትብል ቃል ጥራይ ተዛሪባዋ ትም በለ። ሰናይት ድማ ብልባ 'ደሓን ኣብኡ ጥራይ የራኽበና' ትብል ነበረት።

***

ወዲ ተስፋይ እቲ ምስ ሰበይቱ ናይ ምፍልላይ ዝኽሪ ወትሩ ካብ ኣእምሮኡ ዝኸወል ኣይነበረን። በዓልቲ ቤቱን ደቁን ስድራኡን ኣብ ቅድሚ ዓይኑ እናቐሙ ጨካን ኢኻ ዝብልዎ ዘለዉ ይመስሎ። ሰናይት ሰበይቱ ከም ቃላ ኣሰሩ ከይትስዕቦ፡ ወትሩ ከቢድ ፍርሃት ኣለዎ። ካብ ሕልሙ ፈጺሙ ፈልይዋ ኣይፈልጥን። ነተን ኣብ መውዳእታ ኣብ ምፍናው ዝተዛረባ ዘረባ ሰጊራ ክትስዕቦ ካብ ግምቱ ወጻኢ'ዩ ዝነበረ - ንወዲ ተስፋይ።

እቶም ካቡቲ ኩናት ንስክላ ዘምለጡ ገለ ኣባላት ወዲ ተስፋይ ናብታ ኣብ ጥቕኦም ዝነበረት ጸላኢ ረጥሪጥዋ ዝሃደመ ዕርዲ ኣተዉ። ጸላኢ ራሕሪሕዎ ዝሃደመ ከቢድ ብረት ብምርካቦም ድማ ዕንወት ናይ ጸላኢ ተሰዊጥዎም ተበዐ።

ሓደ ወተሃደር ጸላኢ ግና ንሓንቲ ቁምጣ ስረ ዝወደየት ከደራይ ዝሕብራ ተጋዳሊት ብረቱ ብምቕናዕ ጠመተ። እቲ ምኩር ናይ ኩናት ዝነበረ ወዲ ተስፋይ፡ ተሃንዲዱ ክትኩሰሉ ዝሓሰበ ብጻዩ ሱሌማን ከም ዝረገጸ ድሕሪ ምግባር፡ ነቲ ወተሃደር ጸላኢ ኣተኩሩ ጠመቶ። ህይወት ብጻይቶም ኣብ ኢዱ ከም ዘላ ዝተረድኡ ተጋደልቲ ኣዝዮም ተረበሹ። "ኣንታ እንታይ ንጽበሎና?" ሱሌማን ብትሑት ድምጺ ናይ ፍርሓት ቃና ዝሓዘለ ቃል ኣውጽአ።

ንጥቡብ ኣእምሮኡ ዝፍትሽ ዝነበረ ወዲ ተስፋይ ሓደ ሓሳብ ብልጭ በሎ። ነቲ ወተሃደር ጸላኢ ኣተኩሩ እናጠመተ ብኣስታሕቃር ተፈሸኸ። ናይ ሕርቃን ስምዒት ግና፡ ወዲ ተስፋይ ንመስርሕ ድሕነት ብጻይቱ ክሕግዞ ዝሓሰቦ ስልቲ'ዩ። እቲ ተዳሂሉ ዝነበረ ወተሃደር ጸላኢ ናብ ኩሉ መኣዝን ቀባሕባሕ በለ።

ወዲ ተስፋይ ነቲ ብጼጋሞ ዘሎ ሱሌማን፡ ጺጋመይቲ ዓይኑ ጸቐጠሉ። ሱሌማን ድማ ነቲ ብድሕሪኡ ዝነበረ ብጻይ ኢዱ ንድሕሪት ብምጥዋይ መመልከቲቶ ኣጻብዕቱ ጌሩ ምልክት ገበረሉ። ንሱ ድማ ኣብ መሬት 'ቢ' ፊደል ጸሓፈ። በዚ መስርሕ ምርድዳእ ተፈጺሙ። ብሕቖ ወዲ ተስፋይ ተሸፊኑ ሳይለንሰር ዝዓይነታ ሽጉጥ ኣውጽአ። ወዲ ተስፋይ ካብ ሱሌማን ምልክት ተሓቢሩ፡ ንጸማነይቲ ኢዱ ኣብ ሽምጡ ኣደገፉ'ሞ እቲ ድምጺ ኣልቦ ሽጉጥ ዓቲሩ ዝነበረ ብጻዩ፡ መጠዓዓሚ ቦታ ረኸበ።

ርእሳ ኣብ መሬት ቀቢራ ዝነበረት ተጋዳሊት ከምቲ ኣብ ዓውዲ ፖለቲካ ዝተማህረቶ ኣብ ቅድሚኣ ተጋደልቲ ከም ዘለዉ ብሰበር ዓይና ጥራይ'ያ ጠሚታቶም። ምንቅስቓስ ናይ ብጾታ ስለ ዘስተብሃለት ድማ ካብታ ትጽበያ ዝነበረት ዓረር ጸላኢ ንምምላጥ ክትሕግዞም፡ ኣብ ግዜ ተኹሲ ብቕጽበት በጥ ክትብል ምስ ኑብሳ ተሰማምዐት።

እዛ ተማሪኻ ዝነበረት ብጻይቲ ናብቶም ከድሕንዋ ዝሸባሸቡ ዝነበሩ ብጾታ ገጻ ኣቕንዐት። ንኹሎም ድማ ብኣዒንታ በጺሓቶም። ናብ ሱሌማን እንክትበጽሕ ግን ኣዒንታ ፈጠጥ ኣበለተን። ብኣእዳዋ ናብ ኩቡዲ ኢዳ ወስ ምስ ኣበለት ከኣ፡ ወተሃደር ጸላኢ ጠያይቱ ነዘሐ።

ወዲ ተስፋይ ብረቱ ናብ መሬት ብምድርባይ እእዳዉ ዓሞኸ። ናብታ ዘርጋሕ ኢላ ብሕቖኣ ወዲቓ ዝነበረት ብጻይቶም ቀረበ። እቲ ወተሃደር'ዉን ድሕሪኣስ ብጥይት ተጋደልቲ'ዩ ወዲቑ።

ወዲ ተስፋይ ሓላፊኡ ካብ ገባ ዝተባህለት ዓዲ ዝለኣኸሉ ጭሩም ወረቐት ትዝ በሎ። "ሰዉራዊ ሰላምታ! ወላሂ 'ዚ ዘሎ ኩናት ይርደኣኒ ተኾነ ግን ዓሌካላህ ሓንቲ ዝረበሸትኒ ህጽጽቲ ጉዳይ ኣላ። ሓንቲ ብጻይቲ ሱብኢያ ኣባልኩም ስለዝኾነ፡ ንዓመታት ድማ ስለ ዘይረኸበቶ ገጹ ክትርእዮ ናብ ቦታኹም ንልእካ ኣለና'ሞ ደሃያ ግበሩ። ሱብ ክትሰዓላ እንተኽኢልኩም ዝበለጸ። ዘልኣማዊ ዝኽሪ ንሰውኣትና!" ወዲ ተስፋይ ነታ ኣመጽኣቶ መልእኽቲ ብሓሳቡ ድሕሪ ምንባቡ፡ "ኣብ ላዕላይ ሰማይ የራኽበና ሰኑ ሓፍተይ።" በለ ሓዘኑ ካብ ብጾቱ ክኸውል እናፈተነ።

ተፈጸመ

መማቕርቲ

ሳሙኤል ገብረብርሃን

ምስላታት

- ጠባይ ዘይብሉ መልክዐን ጨና ዘይብሉ ዕምባባን ሓደ'ዩ፡፡

ምስላ ፈረንሳ

- ሓደ ግዜ ዝሓሰወ ትሽዓተ ግዜ ክወሰኽ ግድን'ዩ፡፡

ምስላ ህንዲ

- እቲ ዝበሰለ ፍረ ኣብ'ቲ ዝለዓለ ገረብ'ዩ ዝርከብ፡፡

ምስላ ካሜሩን

- ብዘሰተዮ መረቕ መልሓሱ እናተለብለበ እቲ መረቕ ውዑይ ምዃኑ ንብጾዩ ዘይነግር ሰብ ፈጺሙ እሙን ኣይኮነን፡፡

ምስላ ዩክሬኣሽያ

- ካብ ሽሕ ጥበብ ፍርቂ ግራም ዕድል ትበልጽ፡፡

ምስላ ጥልያን (ትህኪት ዝኸሰኩሰ ምስላ ድኣሉ'ምበር)

- ምስጋና ኣድጊ ርግሐት'ዩ፡፡

ምስላ ኬንያ

ሕማም ርእሲ

ሕማም ርእሲ ንሰብ ዘጥቅዕ ሕማም'ዩ፡፡ መብዛሕትኦም ሕማማት ርእሲ ጽልዋ ወይ ምልክት ናይ ካልኦት ሕማማት ናይ ነብስና ኢዮም፡፡ ኣብ ከባቢ ግንባርና ብፍላይ ከንጸራርወና እንተጀሚሩ፡ ምልክት ናይ ከቢድ ሕማም ርእሲ ወይ ጽልዋ ናይ ዘይግቡእ ኣቃውማ (ኮፍ ምባል ንንውሕ ዝበለ ግዜ'ዩ)፡፡ ናይ ኣእምሮ ክኢላታት፡ "ሕማም ርእሲ፡ ንቓንዛ ዘስተማቕሩ ህዋሳት ኣካላትና ካብ ስርሖም ምስ ዝሰናኸሉ ኢዩ ዝፍጠር" ኢሎም ይገልጹ፡፡ እዚ ሕማም ብዝተፈላለየ ምኽንያት ከጥቅዓና ይኽእል፡፡ ገለ ካብኡ ንምጥቃስ፡ -

- ጭንቀት፡፡
- ካብ ወለዶ ዝመሓላለፍ ተወርሶ፡፡
- ካብ ዕለታዊ ኣመጋግባና ከም ቁርሲ ምሳሕ ምዝላል፡፡
- ብብዝሒ ፋርማጆ፡ ቀይሕ ነቢት፡ ኣራንሺ፡ ለሚን፡ መንደሪኒ ምዝውታር ክንጠቅስ ንኽእል፡፡

ኣብ 30 መዓልታት ንኣስታት 15 ግዜ በዚ ሕማም ንጥቃዕ እንተድኣ ኴንና ናብ በዓል ሞያ ክንከይድ ይግበኣና፡፡ ከም ፓራስታሞል ዝኣመሰሉ መድሃኒት ተጠቒምና ግዝያዊ እፎይታ ክንረክብ ንኽእል ንኸውን፡፡ ኣብ ቀጻሊ ግን ኣካላትና ስለዝለምዶም፡ እቶም መድሃኒት ካብ ጥቕሞም ጉድኣቶም እናዛየደ ይመጽእ፡፡ ክሳብ ሕጂ 100 ካብ 100 ክፍውሶ ዝኽእል ነገር'ኳ እንተዘየለ፡ ነዞም ዝስዕቡ ኣገባባት ብምጥቃም ግን ከነጉድሎ ንኽእል፡፡

- ኣስተንትኖ፡፡
- ጭንቀት ምውጋድ፡፡
- ኮምፒተር ኣብ እንጥቀመሉ እዋን ነጸብራቕ መከላኸሊ ምጥቃም፡፡

ማይ ጥዑም!

ጥዕና ካብ ማይ ጽሩይ'ዩ ዝጅምር፡፡ ኣብ ምምዕባል ዝርከባ ሃገራት 80 ሚእታዊት ካብ ዘጋጥመን ሕማማት ምስ ማይ ዝተኣሳሰረ ኢዩ፡፡ ሓደ ካብ ሓሙሽተ ዝሞቱ ህጻናተን ድማ ምስ ማይ ብዝተኣሳሰረ ምኽንያት ኢዩ፡፡ ማይ ኣብ ጥዕና ዘለዎ ተራ ዝገልጽ ሓበሬታ እንተኣንቢብኩ፡ ብዙሕ ማይ ዘይሰትዩ ትፈልጥዎ ሰባት ከመይ ኢሎም ብህይወቶም ከምዘለው ይገርመኩም፡፡

ጥቕሚ ማይ ኣዝዩ ብዙሕ ኢዩ፡፡ ብሓጺሩ ማይ የለን ጥዕና የለን! ማይ ኣብ ህይወትና ዘለዎ ተራ ከምቲ መኪና ብዘይ ማይ ክትከይድ ዘይትኽእል ወይ ማይ እንተወዲኣ እትቃጸል'ዩ፡፡ ማይ ምስ ካልእ ክወዳደር ከሎ፡ ኣብ ዕዳጋ ዘለዎ ዋጋ ክቡር ስለዘይኮነ ኣብ ገሊኡ ብናጻ ስለዝርከበና ይኸውን ብዙሕ ግምት ዘይንህቦ? ማይ ጠቃሚ ምዃኑ ሓፈሻዊ መረዳእታ ከም ዘሎ ፍሉጥ'ኳ እንተኾነ፡ ማዕረ ክንደይ ነዛ ዕምርና ከምዘውስኖ ግን መብዛሕትና ሓበሬታ ይጎድለና'ዩ'ሞ... ትሕዝቶ ማይ ኣብ ገለ ኣጉዳስ ክፋል ኣካላትና!

* ካብ 70-75 ሚእታዊት ኣብና ብማይ ዝቖመ ኢዩ፡፡

* ሰብ ብዘይ መግቢ 4 ሰሙን ክጸንሕ ይኽእል፡፡ ብዘይ ማይ ግን ካብ 3 መዓልታት ንላዕሊ ክጸንሕ ኣይክእልን፡፡

* 95 ሚእታዊት ክፋል ሓንጎልና ብማይ ዝቖመ ኢዩ፡፡

* 82 ሚእታዊት ካብ ደምና ብማይ ቀይሙ ኣሎ፡፡

* 90 ሚእታዊት ናይ ሳንቡእና ትሕዝቶ ማይ ኢዩ፡፡

ገለ ካብ ጥቕሚ ማይ ኣብ ህይወት

- ኩሉ ኣብ ሰብነትና ዝዋበር ምግቢ ዝምልከቶ ኣገደስቲ ንጥረ ነገራት ብዘይ ማይ ዘይከውን'ዩ፡፡
- መቐት ኣብስና ይቆጻጸር
- ካብ ሰብነትና ዝጽረጉ ዘየድልዩ ነገራት፡ ከም ብሽንቲ ብርሃጽ ከምዝወገዱ ይገብር፡፡
- መግቢ ካብ ምሕያኽ ጀሚርካ ክሳብ ምሕቃቕ ዘሎ መስርሕ ብሓገዝ ማይ'ዩ ዝካየድ፡፡
- መላግቦታትናን ቀርጠምጠማን እኹል ማይ እንተረኺቦም'ዮም ጽቡቕ ስርሖም ብግቡእ ዝሰርሑ፡፡
- ኩሉ ኣብ ኣካላትና ዘሎ ኣካላት ክሰርሕ ማይ ክረኽብ ኣለዎ፡፡
- ጸቕጢ ደም ጽቡቕ ክኸውን ይሕግዝ፡፡
- ጎዳኢ ስብሒ ኣብ ደም (ኮለስትሮል) ከይልዕል ይከላኸል፡፡
- ኮላሊትና ብግቡእ ክሰርሓ፡ ግድን እኹል ማይ ክረኽባ ኣለወን ወዘተ...፡፡

ቅንጥብጣብ

-ጻጸ ከም ዘይድቅስ ትፈልጡዶ?

-ኣብ ዓለምና ኣብዚ እዋን'ዚ ኣብ መዓልቲ ኣስታት 35 በልዮን ኢመይል ካብን ናብን ይወናጨፍ፡፡

-ሓንቲ ወረቐት ርጉዳን ዓቐናን ብዘየገድስ ካብ 7 ግዜ ንላዕሊ ክትዕጸፍ ኣይትኽእልን'ያ፡፡

-ሓደ ሓደ ሰባት ካብ ሞት ንላዕሊ ንሳሬት ይፈርሑ፡፡

-እታ ዝወሓሰ ግዜ ብምንፋር ክብረወሰን ዝሓዘት ደርሆ ንኽንደይ እዋን ከምዝበረረት ትፈልጡ'ዶ? ን13 ካልኢት!

10 ብሉጻት ደርፍታት ናይዚ ሰሙን

ናይዚ ሰሙን	ዝሓለፈ ሰሙን	ኣርእስቲ ደርፊ	ደምጻዊ/ት
1	1	All About That Bass	Meghan Trainor
2	3	Bang Bang	Jessie J, Ariana Grande & Nicki Minaj
3	2	Shake It Off	Taylor Swift
4	5	Black Window	Iggy Azalea Featuring Rita Ora
5	7	Anaconda	Nicki Minaj
6	6	Stay With Me	Sam Smith
7	4	Maps	Maroon 5
8	9	Chandelier	Sia
9	-	Stolen Dance	Milky Chance
10	-	Blame	Calvin Harris Featuring John Newman

ስፖርት

የናታን ገብረሂወት
yogh@zena.gov.er

"ደርቢ ማድሪድ"

. . . ታሪኽ ኣትሌቲኮ ይደምቕ፡ ዓብላሊ ጉዕዞ ሪያል ይብዳህ

ኣትሌቲኮ ማድሪድ ንብጹሒ ሕነ ምፍዳይ ኣብ ልዕሊ'ታ ዝሓለፈ ወቕቲ ኣብ ግጥም ፍጻመ ሻምፕዮንስ ሊግ ኤውሮጳ ዝሰዓረታ ሪያል ማድሪድ ወሲኻ - ኣብ ናይ ቀዳም ግጥም "ደርቢ ማድሪድ" ካብ ሜዳኣ ወጻኢ 2-1 ብምዕዋት ንታሪኻ ኮሊዓ።

እዛ ዘውዲ ላ'ሊጋ ብምድፋእ ኑቲ ብቐንዱ ኣብ መንጎ ክልተ ክለባት ባርሴሎናን ሪያል ማድሪድን ተሓጺሩ ዝበረ ቅልስ ሻምፕዮንነት መኣዝኑ ዝቐየረት ክለብ፣ ኑቲ ብብጹሒ ብጫ ካርድ ዝተመዝበሉ ናይ ብቕድሚ ትማሊ ጸወታ ብመራሕነታ ጀሚራ'ያ ብዓወት ዝዘዘሙዩ።

ሻውዓይ ርክብ እዘን ክለባት ናይ 2014 እዩ። ኣትሌቲኮ ንኻልኣይ ተኸታታሊ ወቕቲ'ያ ኣብ ሜዳ ሳንቲያጎ በርናቡ ተዓዊታ ክትወጽእ እትርእ ዘሎ። ኣብ 10ይ ደቒቕ ኮካ ካብ መኣዝን ዝለኣኻ ኩዕሶ ቲያጎ ብርእሱ ምስ ሰኪዔት ሪያል ማድሪድ ኣውሓዱ። ካብ መጉዳእቲ ዝተመልሰ ክሪስቲያኖ ሮናልዶ ኸኣ ብመገዲ ፍጹም ቅላዕ ንጋንታኡ እተመዓራረ ሽቶ ሰሪሑ። እንተኾነ ኣትሌቲኮ ንጸቕጢ ናይታ ኣብ ሜዳኣን ቅድሚ ደገፍታን ዝገጠመት ሪያል ማድሪድ ተጻዊሩ፡ ተቐይሩ ዝኣተወ ኣርዳ ቱራን ኣብ ማዕል 76' ብዘመዝገቦ ወሳኒት ሽቶ ምሉእ ዓወት ጨቢጦ።

እዚ ዓወት ዘመልክቶ እንተሎ፡ ኣትሌቲኮ ኣብ ታሪኻ ኣብ ግጥም "ደርቢ ማድሪድ" ካብ ሜዳኣ ወጻኢ ሎሚ ንመጀመርታ እዋን ካብ ጸወታ ናብ ጸወታ ምዕዋታ'ዩ። ኣብ'ዚ ግዜ ኣብ ሸሞንተ ናይ ላ'ሊጋ ግጥም ደርቢ ማድሪድ ኣይተሳዕረት ዘላ። ኣብ ርእሲ'ዚ ኣየራዊ ብልሒ ጸወታ ኣትሌቲኮ እውን ጎሊሑ ዝተራእየ ነይሩ። ምኽንያቱ ንሽቶ ቲያጎ ደሚርካ፡ 11 ካብ ዳሕረዎት 14 ናይ ሊግ ጎላት'ዛ ክለብ ብርእሲ ዝተመዝገባ እየን።

ሪያል ማድሪድ ብማሰርዕ ንኻልኣይ ናይ ላ'ሊጋ ጸወታኣ ብምኽሳራ፡ ካብ መራሒት ባርሴሎና ብሽዱሽተ ነጥቢ ድሒራ ኣላ። እዚ ጥራይ ዘይኮነ፡ ሪያል ኣብዚ ሓደሽ ወቕቲ ዝ ናይ ከተማ መቐናቕንታ ኣብ ሰለስተ ግጥማት ካብ ምስዓር ፈሺላ። በዚን ክንድ'ዚን ድማ ኣብ መፈለምታ'ዚ ዓመተ-ስፖርት ቅልውላው ኣሰልጣኒ ካርሎ ኣንቸሎቲ በርቲዑ'ሎ።

እዚ ከምዝሉ እንከሎ፡ ኣብቲ ዕለት ንኣትሌቲኮ በልባው ዓዲማ ጸወታኣ ዘሰላሰለት ባርሴሎና 2-0 ተዓዊታ። ኣብ ማዕል 63' ተቐይሩ ዝኣተወ ነይማር ነተን ክልተ ሽቶታት ኣመዝጊቡወን። ባርሳ ብምሉእ ትሽዓተ ነጥቢ መራሕነታ ኣደልዲላ ትርከብ።

ሃትሪክ ዝሰርሐ ኮስታ "ስፔሻል" ተሰይሙ

- ዲያጎ ኮስታ ሃትሪክ ሰሪሑ
- ሎይክ ረሚ መዘገበ ሽቶ ብሉስ ገንጺሉ
- ቸልሲ መራሕነታ ዓቂባ
- ስዋንሲ ንመጀመርታ ግዜኣ ነጥቢ ኣጥፊኣ

***

ቸልሲ ነታ ሎሚ ወቕቲ ማዕረ ማዕረኣ ዓወት ብምምዝጋብ ምሉእ ነጥቢ ሓፊሳ ክትጓዓዝ ዝጸንሐት ስዋንሲ ካብ ድሕሪት ተበጊሳ 4-2 ኣብ ዝሰዓረትሉ ግጥም ፕሪመር ሊግ፡ ዲያጎ ኮስታ ሰለስተ ሽቶታት ብምቑጻር ፋልማይኡ ሃትሪክ ሰሪሑ።

ኣሰልጣኒ ጆሴ ሞሪኖ ነዚ ኣጥቃዓይ፡ "ኣብ ናይ'ዚ እዋን መድረኽ ኩዕሶ እግሪ ሓደ ካብ ብሉጻት ኣጥቃዕቲ'ዩ። 'ፍሉይ ተጻዋታይ' (special player)" ኢሉ እዩ ገሊጹዎ። ሞሪኖ ቀጺሉ፡ "ኮስታ ሓያል ተጻዋታይ'ዩ፡ ኣብ ሓያል ጋንታ ኸኣ'ዩ ዘሎ" ይውስኽ።

ኣላን ሺረር ብዛዕባ ኮስታ

"ሎሚ (ቀዳም ማለቱ'ዩ) ብኹሉ ነገር ናይ ዲያጎ ኮስታ ተመሲጠ'የ። ንሱ ንፕሪመር ሊግ ብፍሉይ ቃንዩዎ'ዩ። እቲ ንሱ ዝገይሮ መስመር፡ ብድሕሪኡ ይኹን ኣብ ላዕሊ እንከላ ኩዕሶ ናይ ምሓዝን ምቕባልን ክእለቱ ዘማርኸ'ዩ። ተፈታዊ ናይ ፕሪመር ሊግ እናኾነ ይኸይድ ኣሎ። ደገፍቲ ቸልሲ ኣዝዮም ከፍቅሩዎ'ዮም። ኣብ ልዕሊኡ ብልክዕ ዕውት መስርሕ ምስግጋር'ዩ ተፈጺሙ" ይብል፡ ኣጥቃዓይ ሃ/ጋ/እንግሊዝ ነበር - ኣላን ሺረር።

ስዋንሲ ጆን ቴሪ ኣብ ማዕል 11' ናብ ገዛእ ልዳቱ ብዘመዝገቦ ሽቶ'ያ መራሕነት ክትሕዝ ዝኽኣለት። እንተኾነ ኮስታ ሓደሽ ኮኾብ ስታምፎርድ ብሪጅ ኮይኑ ዘሎ ኮስታ ቅድሚ ዕረፍቲ ንክለቡ ኣመዓራረየ። ብድሕሪ'ዚ ዕብለላ ቸልሲ ዓቢ ረኺቡ - ኮስታ ሰስ ፋብረጋስ ዝሕለፈሉ ኩዕሶ ናብ ሽቶ ቀየሩ። ድሕሪ ገለ ደቓይቕ ድማ ሳልሰይቲ ሽቶ ወሰኸ። የንጆ ሸልቪ ኣብ ማዕል 86 ንስዋንሲ ሽቶ ቅድሚ ምቑጻሩ ድማ ሓደሽ ኣባል ሎይክ ረሚ ንቸልሲ ናይ መጀመርታ ሽቶ ኣበርኪቱላ።

ቸልሲ ንኣሱቶን ቪላ ብኽልተ ነጥቢ በሊጻ መራሕነት ፕሪመር ሊግ ሒዛ ኣብ ዘላትሉ፡ ክረምቲ ዝፈረሙ ኮስታን ፋብረጋስን ውጽኢታውያን ብምኻን ኣገዳስነቶም የዕዘዙ ኣለው። ነዛ ንዝሓለፈ ዓመተ-ስፖርት ሳልሳይ ደረጃ ሒዛ ውድድራ ዝወደአት ጋንታ ንተወሳኺ ስሕለት መረጋገጺ ኮይኖም ብምቕራቦም።

ፈሊጥኩም ዶ?

ዝሓለፈ ወቕቲ ኣጥቃዕቲ ቸልሲ - ሳሙኤል ኤቶ፡ ፈርናንዶ ቶረስን ደምባ ባን (ድምር ናይ ብምሉኦም'ዩ) 19 ናይ ሊግ ጎላት ምምዝጋቦም። ኮስታ ድማ ኣብ ኣርባዕተ ግጥማት ሸውዓተ ሽቶታት!!

ኣርሰናል 2-2 ማንሲቲ

ኣቓልቦ ብዙሓት ሰባት ካብ ዝረኸቡ ናይ ቀዳመሰንበት ግጥማት ሓደ እዩ - ኣርሰናል ኣንጻር ማቸስተር ሲቲ ዘካየደቶ ራብዓይ ጸወታ ፕሪመር ሊግ እንግሊዝ።

ጋርስ ብቕዲ ጥቡብ ኣጸዋውታኣ ንግጥማት ፕሪመር ሊግ ጸጥቐን መቐረትን እናወሰኸት ኩይኑ ግን፡ ንዓመታት ዋንጫ ፕሪመር ሊግ ክትዓትር ኣይከኣለትን።

ኑታ ኣብ ግጥም ዋንጫ ኮመዩኒቲ ሺልድ 3-0 ዝረትዓታ ሻምፕዮን ዝሓለፈ ዓመት ዝኾነት ማንቸስተር ሲቲ፡ ብቐዳም ኣብ ሜዳ ኢመረይትስ እውን ክትደግሞ ትጸበ'ታ ሓያሎ ተዓዘብቲ እዩ ነይሩ። እንተኾነ እታ ኣብ ዝሓለፈ ወቕቲ ፕሪመር ሊግ ምስ ሊቨርፑልን ቸልሲን ኣብ ዝገጠመትሉ እዋን ኣብ ውሽጢ 20 ደቓይቕ ኣርባዕተ ጎላት ዝተመዝገበ ኣርሰናል፡ እቲ ፍጻመ ንኸይደግም፡ ምስ መጋጥምታ ኣብ ጥንቁቕ ጸወታ እያ ተጸሚዳ።

ካብ ፈለማ ሓርፋፍ ጸወታ፡ ተጻወትታ ዝዩዳ ካብ ኣብ ምጥቃዕ ልዑዮም ኣብ ምክልኻል ኣይቲሆ ገይሮም። ኣብ ኣጋ መውዳእታ ድማ ዓወት ኣብ ኢዶም ዝኣተወት እናመሰለት፡ ዓወት ናይ ምውሓስ ድኻም ከም ዘይገድፍ ወልፊ ምስ ተመልሶም፡ ዓወት ካብ ኢዶም ኣምሊጣ ማዕረ ክኾኑ ተገዲዶም።

እንግሊዛዊ ኣጥቃዓይ ዲ ወልበክ ብ16 ሚልዮን ፓውንድ ካብ ማንቸስተር ዩናይትድ ድሕሪ ምስግጋሩ ፈለሚ ናይ ኣርሰናል ጸወታኡ ኣካይዱ - ንሱ ንዝረኸቦ ዕድል እንዝጥቀመላ ኑታ ኣኣንጋዲት ጋንታ መራሕነት መትሓዚ። የጉዳስ ኣንጻር'ታ ዝኸኸት ዕድል ኣርሰናል ከይቶካ ኣይተረፈን፡ ሰርጀዮ ኣጉዌሮ ቅድሚ ዕረፍቲ ንልዳት ኣርሰናል ደፈረ። እዚ ይኹን እምበር ኣብ ካልኣይ እብረ ጃክ ዊልሸርን ኣሌክሲስ ሳንቸዝን ንጋርስ ናብ ትርኢት ተዘኪሪ ዓወት ኣቐንዐ።

ጸወታ ንኽዝዘም ኣሰታት 7 ደቒቕ ክተርፎ እንከሎ፡ ተጻወትቲ ኣርሰናል ኣብ ናይ መኣዝን ቅላዕ ብዘረኣዩዎ ድኽም ኣተሓሕዛ (poor marking) ግን ኣርጀንቲናዊ ተኸላኻላይ ማርቲን ደሚሸሊስ ንሓሳው ልዳት ቸሼ ጉድ ክዩብር ዕድል ረኸበ። ክልቲኦን ነጥቢ ብምምቃል ከኣ ተፈላልየን።

ኣብቲ ጸወታ ምስ ሲቲ ንፈለማ ግዜኡ ዝተሰለፈ ናይ ቅድም ኣከፋፋሊ ቸልሲ - ፍራንክ ላምፓርድ፡ ንቐዳሞት 45 ደቒቕ ኣንጻር ኣርሰናል መኪቱ።

መዘኩብ ፍሉይነት ንመልከት፣ ኣርሰናል ኣብ ሜዳኣ ኣብ ዘካየደቶ ዳሕረዎት 20 ጸወታታት ፕሪመር ሊግ ኣይተሳዕረትን። ኣብ'ዚ ሓደሽ ዓመተ ውድድር ድማ ኣብ ብምሉኡ ኣርባዕተ ጸወታታት ሊግ፡ ብርእሲ ሽቶ ተመዝጊቡዋ። ብኻልእ ወገኑ ማንቸስተር ሲቲ ድሕሪ 2010 ሎሚ ንመጀመርታ ግዜኣ ካብ ግጥም ናብ ግጥም ናይ ሊግ ሰዐረት ከተወግድ እንከላ፡ ኣጥቃዓያ ሰርጀዮ ኣጉዌሮ ኣብ ዳሕረዎት 11 ናይ ሊግ ጸወታኡ (ካብ ሜዳኡ ወጻኢ'ዩ) ትሽዓተ ጎላት ኣመዝጊቡ ይርከብ።

ደቡቺ ተዛሪቡ

ኣርሰናል ብዘይ ማትዩ ደቡቺ ንዊሕ እዋን ክትጓዓዝ ክትግደድ'ያ፡ ንሱ ኣብ ግጥም ኣንጻር ሲቲ ናይ ብርኪ መቑጻዪቲ ገጢምዎ ብምህላዉ። እቲ ወዲ 29 ዓመት ፈረንሳዊ የማናይ ተኸላኻላይ፡ ኣብ ማዕል 81' ብርእሱ ኩዕሶ እንክዝርም ብርኩ ድሕሪ ምቑላፉ፡ ኣክሰዩን ከወዛጥን ብቓሬዛ ተጸይሩ ካብ ሜዳ ክወጽእ'ንዩ ተራእዩ።

ብምክልኻል ኣርሰናልን መጉዳእቲ ደቡቺን ዘሰቆርቆረ ቨንገር

"ጸወታ ናይ ዝለዓለ ብቕዓት እዩ ነይሩ። ካብ ድሕሪት ተበጊስና ጎሊሕና ነይርና፡ እንተኾነ ንዓይ ዘሕዝን እቲ ካልኣይቲ ሽቶ ንኽትምዝገብ ዝፈቐድናሉ መገዲ'ዩ።" ክብል እንከሎ፡ መጉዳእቲ ደቡቺ ከምዝሕዝኖን ንምምሕዩ ድማ ብዙሕ ግዜ ከምዝወስደን ገሊጹ።

ቨንገር ወሲኹ፡ "ወልበክ ደሓን ዝኾነ ምንቅስቓስ'ዩ ኣርእዩ። ቅድሚ ዕረፍቲ ንዝረኸቦ ዕድል ዘይምጥቃሙ ሕማቕ ኣጋጣሚ'ዩ ነይሩ፡ እምበር ብሓፈሻ ክትራኣስ ሓደገኛ ኮይኑ'ዩ ቐሪቡ። ምስኡ ዝሰርሖ ሓደ-ሓደ ነገራት ኣሎ፡ ዝኾነ ኾይኑ ብጸወታ ወልበክ ሕጉስ'የ።" ኢሉ።

ብዓኛ ክሉተንበርግ ዝተቓጥዐ ፐለግሪኒ

ኣሰልጣኒ ማንቸስተር ሲቲ ማኑኤል ፐለግሪኒ፡ ብማእከላይ ዳኛ ማርክ ክሉተንበርግ ከምዝሓደረ እዩ ዝዛረብ። እቲ ቺለኣዊ ኣሰልጣኒ ኣብቲ ብማዕረ ዝተዛዘመ ግጥም፡ ክሉተንበርክ ሰለስተ ጌጋታት ከምዝፈጸመ ከመልክት እንከሎ፡ ዊልሸር ንኩዕሶ ብኢዱ ድሕሪ ምሓዙ ፍጹም ቅላዕ ዘይምርካቦም ኣዝዩ ከምዝቖጠዖ፡ ድሕሪ'ቲ ግጥም ኣብ ዝሃቦ መግለጺ ኣብሪሁ።

"ኣዝዮም ኣሸገርቲ ውሳኔታት ብዕሸሽታ ሓሊፉና'ዩ፡ እምበር ክትኣምኖ ዘጸግም'ዩ ነይሩ። ብሓጺሩ ክሉተንበርግ ኣዝዩ ሕማቕ መዓልቲ'ያ ነይራ። ዝሓለፈ ዓመት'ውን ብተመሳሳሊ ኣንጻር ሊቨርፑል ኣብ ዝገጠምናሉ ሕማቕ መዓልቲ ወዒሉ ነይሩ።" ይብል።

ግጥማት ሓይልታት ምክልኻል

ግጥማት ኩዕሶ እግሪ ሓይልታት ምክልኻል ኤርትራ፡ ብዕለት 12 መስከረም ክልተ ጸወታታት ኣኣንጊዱ። ካልኣይ ናይ ምድብ ጸወታ ጉጅለ 'ሀ' ኣብ መንጎ ጋንታታት መኸተን ሳዋን ከምኡ ድማ በኒፈርን ሸዐላን።

ሻምፕዮን ዝሓለፈ ዓመት መኸተ ኣንጻር ሳዋ ኣብ ዘካየዶ ግጥም 1-1 ተፈላሊዩ። ግጥም ቀዳማይ እብረ እዘን ጋንታታት ሽቶ ከይተመዝገቦ'ዩ ሓሊፉ። ኣብ ካልኣይ እብረ ሳዋ ኣቐዲማ ናይ ተጻወትቲ ለውጢ ገበረት፡ ሰለሙን መንገሾ (ሰለም) ኣብ ክልተ ደቒቕ ናይ ሜዳ ጸንሖቱ ካብ ከባቢ 22 ሜትሮ ኣትሪሩ ዝቐለዓ ኩዕሶ ድማ ኣብ ሰኪዔት ተራእየ። ጸወታ፡ ሳዋ 1-0 መኸተ ኮነ።

ድሕሪ'ዛ ሽቶ ተጻወትቲ መኸተ ተበራቢሮም ንጸወታ ክቆጻጸሩ ጀመሩ። ከም ውጽኢቱ ድማ ብርክት ዝበላ ናይ ሽቶ ዕድላት ክፈጥሩ ክኢሎም ነይሮም። ሳዋ ብወገና ብመልሶመጥቃዕቲ ሓደገኛ ፈተነታት እንከተካይድ ጸወታ ህርመቱ ወሰኸ። ኣብ ከምዚ ኩነታት ኣብ ማዕል 72 ደቒቕ ኣከፋፋሊ መኸተ ፊልሞን ተስፋገርግሽ ብመገዲ ናጻ ቅላዕ ንዝመጽኣቶ ኩዕሶ ብርእሱ ጉጅዩ ኣመዝጊቡ። በዚ ድማ ጸወታ 1-1 ተዛዚሙ።

ድሕሪ ጸወታ ኣሰልጠንቲ ክልቲኤን ጋንታታት ኣብ ዝሃብዎ ርእይቶ፡ ናይ መኸተ ኣሰልጣኒ ቢንያም ፍስሓጽዮን (ሸቃ)፡ "ካብ ናይ ዝሓለፈ ጸወታና ዝሓሸ ነገር ክንገብር ኢና ፈቲንና፡ ዝ ድማ ብመጠኑ ዘተግበርናዮ እመስለኒ። ይኹን እምበር ኣብ ኣፈጻጽማ ሕጽረት ኣድማዒት ነይሩና። በዚ ምኽንያት ክልተ ነጥቢ ከሲርና" ክብል እንከሎ፡ ናይ ሳዋ ማዘናኡ ተማሰገን ተስፋልደት (ኣቡቴ) ብወገኑ፡ "ሎሚ ተጻወትቲና ኑቲ ናይ ቀደም ናይ ሳዋ ምንቅስቓስ እዮም ኣዘኻኺሮምና። ልምምዶትና ደንጉይና ምጅማርና ሓቢሩና'ዩ። ኣብ'ዚ ካብ እንመጽእ በዐጽዋቱ ኣብ ልምምድ ንተጻወትቲና ክንፈልጦምን ከሎንብቦምን ሰለዝኾኣልና'ኳ ብወገን ተጻወትቲና ዝሓሸ ምንቅስቓስ ርኢና። በዚ ሎሚ ምስ ሻምፕዮን ዝሓለፈ ዓመት ዝበረት መኸተ ነጥቢ ተማቒልና ምውጽእና ድማ ንሞራል ተጻወትቲና ዘበርኽ'ዩ" ኢሉ።

በኒፈርን ሸዐላን ኣብ ዘካየዱኦ ካልእ ግጥም፡ በኒፈር ብጠፈሕ 4-0 ተዓዊታ። ኣብቲ ጋንታ በኒፈር ኣብ ምክልኻል፡ ምንፍፋል፡ ኣፈጻጽማ መጥቃዕትን ምቑጽጻር ህርመት ጸወታን ጹበለል ዝበለትሉ መዓልቲ፡ ሮቤል ኪዳነ፡ ጎይትኦም ቢሻው፡ ኣማኑኤል ሳሙኤልን ዓብለልን ኣብ 18'፡ 43'፡ 58'፡ 85 ደቓይቕ ንሽቶታት በኒፈር ኣመዝጊበምዎ።

ኣከፋፋሊ በኒፈር ጎይትኦም ቢሻው ብዘርኣዮ መሳጢ ብቕዓት ኣብቲ ግጥም ብፍሉይ ጹበለል ዝበለ ተጻዋታይ ነይሩ። ብዘይካ'ዚ፡ እናኣከፋፈለ ዘጥቅዕ ናይ ሸዐላ ፊልሞን ጥዑምዝጊ ሓደገኛ ኣጸዋውታ ብምጽዋቱ ብቐይሕ ካርድ ተባሪሩ።

ጸወታ ምስ ተዛዘመ፡ ኣሰልጣኒ ሃብቶም ክብርኣብ (ሞጆ) "ብሓፈሻዊ ኣገላልጻ ኣብ'ዚ ናይ ሎሚ ጸወታ ንቕዲ (Total football) ከነተግብር ኢና ፈቲንና። ኑቲ ኣብ ቀዳማይ ጸወታ ዘርኣናዮ ናይ ኣፈጻጽማ ጉድለት ንምዕራይ ኣብ ልምምድ ኣተኩርና ክንሰርሕ ኢና ቐኒና። ተጻወትተይ ድማ ነዚ ንምዔላ ኣጸዋውታናን ኣተግቢሮም፡ ብዝተረኽበ ውጽኢት ድማ ዕጉብ'የ" ክብል ገሊጹ።

ተስፋኣለም ገብረዮሃንስ (ኩባ)

ብራዚል፡ ኤለክትሪክ ዘመንጭዉ ሜዳ ኩዕሶ-እግሪ ተሰሪሑ

ብራዚል፡ ንምንቅስቓስ ተጻወትቲ ናብ ጸዓት ቀዩሩ ሓይሊ ኤለክትሪክ ከመንጩ ዝኽእል ናይ ፈለማ ሜዳ ኩዕሶ-እግሪ ሰሪሓ።

ብመሰረት ኣጃንስ ፍራንስ ፕረስ፡ ንጉስ ኩዕሶ-እግሪ ዓለም ተባሂሉ ዝብ. ክብሪ ዘትረፈ ብራዚላዊ ፔለ ኑቲ ኣብ ሻዉላት ናይ ከተማ ሪዮ ደ ጀኔሮ ዝተሃንጸ ሜዳ ዝሓለፈ ሰሙን መረቑ ከፊትዎ ኣሎ። እቲ ሜዳ ንምንቅስቓስ ተጻወትቲ ናብ ጸዓት ኤለክትሪክ ዝልዉጥ 200 ኤለክትሮኒካዊ ምንጻፋት ብታሕቲ ዝተነጸፈ ኮይኑ፡ ኣብ እዋን ለይቲ ኑቲ ሜዳን ኣብ ከባቢ'ቲ ሜዳ ንዘርከብ መንበሪ ኣባይቲን ከብርሆ ዓቕሚ ኣለዎ። ኩባንያ ሼል፡ ብሓደ 'ፓቨጀን' ዝተባህለ ብሪጣንያዊ ኩባንያ ንዝፈረየ ቴክኖሎጂ ተጠቒሙ ኑቲ ምንጻፍ ኣብ ዉሽጢ ሓደ ሰሙን ከምዝነጸፎ'ዉን እቲ ጸብጻብ የመልክት። ፔለ ኑቲ ሜዳ ብወግዒ ኣብ ዝመረቐሉ እዋን፡ ብደረጃ ዓለም ብዓይነቱ ንፈለማ ግዜ ዝተኣታተወ ምዃኑ ገሊጹ። ሳይንስን ስፖርትን ብሓንሳብ ተሳንዮም ክሰርሑ ምርኣዩ እቲ ኣዝዩ ዝገረሞ ነገር ምዃኑ ድማ ተዛሪቡ። ኣብ ብራዚል፡ ኩዕሶ-እግሪ ንህጻናትን መንእሰያትን ኣካል ዕለታዊ ንጥፈታቶም ከምዝኾነ ዝፍለጥ ነገር። በዚ ምኽንያት ህጻናት ኣብ ዓበይቲ ጎደናታት ከይተረፈ ኩዕሶ ክቕልዑ ከምዝረኣዩ እቲ ጸብጻብ ወሲኹ የረድእ።

ቫዮሊን እናተጻወተት መጥባሕቲ ናይ ርእሲ ዝተገበረትላ ሰበይቲ

ናኦሚ ኤሊሹቭ ዝተባህለት እስራኤላዊት መዚቀኛ፡ ነታ እትመልካ ቫዮሊና እናተጻወተት ሰዓታት ዝወሰደ ከቢድ ናይ ርእሲ መጥባሕቲ ከተካይድ ብምኽኣላ ኣቓልቦ ማዕከናት ዜና'ታ ሃገር ስሒባ ቀንያ።

ንሳ፡ ካብ ቅድሚ 20 ዓመት ኣትሒዛ ብሕማም ምንቅጥቃጥ (tremor) ክትሳቐ ድሕሪ ምጽናሓ'ያ ዝሓለፈ ሰሙን ኣብቲ ኣብ ቴልኣቪቭ ዝርከብ 'ሶረስኪ' ዝተባህለ ማእከል ሕክምና'ታ ሃገር ኑቲ መጥባሕቲ ዝተገበረት። ብመሰረት ጸብጻብ 'ጀሩሳሌም ፖስት'፡ እታ ሰበይቲ ብሰንኪ'ቲ ዝነበራ ኣካላዊ ምንቅጥቃጥ ብኢሪ ማይ ኮነ ሻሂ ኣብ እትሰትየሉ እዋን ፍርቁ ናብ ኑብሳ እናፍሰሰት ክዳና ተበላሹ ኔሩ። ነዚ ጸገም'ዚ ዝተረድኡ ሓካይም ናይ'ቲ ሆስፒታል እምበኣር ጠንቂ ናይ'ቲ ጸገም ኣብ ሓንጎላ ምዃኑ ተገንዚቦም ፍልይ ዝበለ መጥባሕቲ ከካይዱላ ወሲኖም። ኮይኑ ድማ ሓያለ ሰዓታት ዝወሰደ መጥባሕቲ ብምኽያድ ኑቲ ጸገም ክፍወስ ይኽእል'ዩ ኢሎም ዝኣመንሉ ሓደ ደቂቕ ኤለክትሮኒካዊ መሳርሒ ኣብ ውሽጢ ርእሳ ተኺሎምላ። ኑቲ መጥባሕቲ ጀሚሮም ክሳብ ዝዛዘምዎ ከኣ፡ እታ ሰበይቲ ነታ ካብ ገዛኣ ዝተማላኣታ ቫዮሊን ተጻዊታታ። እንተኾነ ባዕላ ዘይኮነት ቡቶም ሓካይም ተኣዚዛ'ያ ከምኡ ዝገበረት። ወላ'ኳ መደንዝዚ መድሃኒት ወሲዳ እንተነበረት፡ ነታ ትፈትዋ ቫዮሊና ካብ ምጽዋት ግን ኣይዓገታን - ብመሰረት ሓካይም ናይ'ቲ ሆስፒታል።

ነፋሪት እናንበረረ ባምቡላ ኢዱ ዝሞለቖት ፓይሎት

ሓደ ስሙ ዘይተገልጸ ብሪጣንያዊ ፓይሎት፡ 47 ገያሾ ዘሳፈረት ዓባይ ነፋሪት መሪሑ ካብ በርሚንግሃም ናብ በልፋስት እናበረረ እንከሎ ባምቡላ ናይ የማነይቲ መሓውር ኢዱ ሃንደበት ድሕሪ ምሙላቓ ነታ ነፋሪት ክቆጻጸራ ከምዘይከኣለ ተገሊጹ።

ብመሰረት 'ደይሊ ኤክስፕረስ' ዝተባህለ መርበብ ሓበሬታ፡ እቲ ወዲ 46 ዓመት ምኩር ፓይሎት ነታ ነፋሪት ቅድሚ ምብራሩ ባምቡላ ኢዱ ብዝግባእ ገጢማ ምንባራ ኣረጋጊጹ'ኳ እንተነበረ፡ ኣብ መዓርፎ-ነፈርቲ በልፋስት ክዓልብ እናተቓረበ እንከሎ ግን ባምቡላኡ ሞሊቓቶ። በዚ ከኣ ነታ ነፋሪት ብዝግባእ ንኽቆጻጸራ ስለ ዝተጸገመ፡ ብሓያል ናህሪ "ዱጬ" ኣቢሉ ከዕልባ ከምዝተገደደ እቲ ጸብጻብ የረድእ። ወላ'ኳ በቲ ፍጻሜ ኣብ ህይወት ተሳፈርቲ ዝወረደ ሓደጋ እንተዘየለ፡ እታ ነፋሪት ግን ከፊላዊ ሓደጋ ክወርዳ ከምዝኸኣለ ይግለጽ።

"ሓሙሽቲኦም ደቕኻ ቀቲልካዮም" ተባሂሉ ዝተኸሰ ኣመሪካዊ

ኣብ ክፍለ-ሃገር ደቡብ ካሮላይና ዝነብር ቲሞቲ ረይ ጆንስ ዝተባህለ ኣመሪካዊ ኣቦ፡ ንሓሙሽቲኦም ደቁ ደይ መደይ ኢሉ ቀቲልዎም ተባሂሉ ብቤት-ፍርዲ ናይ'ታ ክፍለ-ሃገር ክሲ ተመስሪትሉ ኣሎ።

ብመሰረት ጸብጻብ ኣሶሽትድ ፕረስ፡ ፖሊስ ኣመሪካ ጆንስ ነቲ ቅትለት ከምዝፈጸሞ ዘመልክት ኣሰራት ድሕሪ ምርካቡ ተኸታቲሉ ዝሓለፈ ቀዳም ኣብ ትሕቲ ቀይዲ ከእትዎ ክኢሉ ኣሎ። ጆንስ ካብ ቀዳመይቲ ሰበይቱ ዝወለዶም ሓሙሽተ ደቁ ቅድሚ ሓደ ሰሙን ብምልኦም ከምዝጠፍኡ'ያ ወላዲቶም ንፖሊስ ኣመልኪታ ኔራ። ፖሊስ በቲ ጉዳይ ሰንቢዱ ቅልጡፍ ዳህሳስ ከካይድ ድሕሪ ምጅማሩ ከኣ፡ ሬሳኦም ኣብ ደረት ናይ ሓደ ናብ ኣላባማ ዘምርሕ ዓቢ ጽርግያ ተቐቢሩ ረኺብዎ። ድሕሪ'ቲ ፍጻሜ ጆንስ ምስ ወላዲት'ቶም ቈልዑ ዝነበሮ ርክብ ብኡ ንብኡ ከምዝበተኸ ክርዳእ ዝኸኣለ ፖሊስ ኣመሪካ፡ ፈጻሚ ናይ'ቲ ገበን ንሱ ባዕሉ ክኸዉን ከምዝኽእል ጠሪጢሩ ግዜ ከይበልዐ'ዩ ኣብ ቀይዲ ከእትዎ ተጓዩ። ኮይኑ ድማ ጆንስ ዕጸ-ፋርስ ወሲዱ ብመኪና ናብ ክፍለ-ሃገር ሚሲሲፒ ድሕሪ ምስጋሩ ኣብ ሓደ ኬላ ክታሓዝ ክኢሉ። ብድሕሪ'ዚ ፖሊስ ኣብ መኪናኡ ብዝካየዶ ተፍትሽ፡ ዝነቐጸ ደም፡ ሃይድሮክሎሪክ ኣሲድን ካብ ዉሸጣዊ ኣካላት ሰብ ዝፈሰሰ ነዝዒን ረኺቡ። ጆንስ፡ ንሓሙሽቲኦም ደቁ ሒዙ ናብ ካልእ ክፍለ-ሃገር ክግዕዝ ይዳሎ ከምዝነበረ ኣቐዲሙ ንጎረባብቱ ነጊርዎም ከምዝነበረ'ውን ፖሊስ ኣብ መርመራኡ ከረጋግጽ ክኢሉ። እቶም ብዘስካሕክሕ ኣገባብ ተቐቲሎም ከም ዝተረኽቡ ዝተነገረሎም ቈልዑ፡ ዕድመኦም ካብ ሓደ ክሳብ ሸሞንተ ዓመት ምንባሩ ፖሊስ ወሲኹ የመልክት። ጆንስ በቲ ቀሪብሉ ዘሎ ክሲ ገበነኛ ኮይኑ ምስ ዝርከብ ብሞት ክቕጻዕ ከምዝኽእል ክኢላታት ሕጊ'ታ ሃገር የረድኡ።

ኣርተፊሻል ኣስናን ዝተገጥመላ ፓንዳ

ኣብ ከተማ ሳንዲያጎ - ኣመሪካ ኣብ ዝርከብ መካነ-እንስሳ እትነብር ሓንቲ ፓንዳ፡ ኣስናና ኣሪጉ ድሕሪ ምርጋፉ ሓካይም ኣርተፊሻል ኣስናን ገጢሞምላ።

ብመሰረት ኣሶሽትድ ፕረስ፡ እታ ባይ ዩን ዝብል መጸውዒ ስም ዘለዋ 23 ዓመት ዝዕድሚኣ ፓንዳ፡ ኣብቲ መካነ-እንስሳ መዓልታዊ ን12 ሰዓታት ቆጽሊ ኣርቃይ እናሓየኸት ናይ ምምጋብ ልማድ ዝጸንሓ ኮይኑ፡ ካብ ምሕር ምሕያኽ ታሕተዋይ ኣስናና ድሕሪ ምርጋፉ ግን ነቲ ቆጽሊ ኣብ ምሕያኽ ምሕር'ያ ክትጽገም ጀሚራ። ነዚ ጸገም'ዚ ዘስተብሃሉ ሓካይም ናይ'ቲ መካነ-እንስሳ፡ ዝሓለፈ ረቡዕ ናብ ሓደ ሕክምና ስኒ ብምውሳድ ክሳብ ግዜ ሞታ ኩብልዓ ዝኽእል ሰብ-ሰርሖ ኣስናን ተኺሎምላ። ብበጻሕቲ ኣዝዮም ተባሃግቲ ምዃኖም ዝንገረሎም ፓንዳ፡ ኣርቃይ እቲ ኣዝዮም ዝፈትውዎን ኣዘውቲሮም ዝምገብዎን ተኽሊ ከምዝኾነ ክኢላታት የረድኡ።